

פנינים לשבת

ממעייני היהדות

ראש השנה תשע"ד - א' תשרי תשע"ד
 ושבת "שובה" - פרשת האזינו
 ג' בתשרי תשע"ד - (7/09/2013)

מוקדש לע.ג. בתנו היקרה
אודליה פינקלר ע"ה

בת זהבה ושמעון תורג'מן יבדלא"ו
 נלב"ע ביום שלישי כ"ו סיון תשע"ג

ת.נ.צ.ב.ה

ליקט וערך:
 שמעון תורג'מן

תשפנאים	באר-שבע	חיפה	תל אביב	ירושלים	
18:38	18:36	18:29	18:36	18:19	כניסת שבת
19:36	19:33	19:34	19:34	19:32	יציאת השבת

תוכן העניינים

<u>מס'</u>	<u>הנושא</u>	<u>עמ'</u>
1 .	פרשת האזינו – על הפרשה	2
2 .	לקח טוב מהפרשה	9
3 .	דברי חכמה מחכמינו על הפרשה	21
4 .	בין אדם לחברו	46
5 .	במעגל השנה היהודית, מושגים ביהדות ודמויות חשובות בהיסטוריה היהודית	48
6 .	סיפור ופתגם – עם מוסר השכל	59
7 .	החיים הבריאים	68
8 .	אירועים היסטוריים שקרו בשבוע הזה לפני שנים	70
9 .	המקורות מהם לוקטו הפנינים לפרשה ומוספיה	76
10 .	רשימת פרסומי גמ"ח תורג'מן בנושא מעגל השנה ובנושא מעגל החיים של היהודי	בכריכה האחורית

לכניסה או להסרה מרשימת התפוצה , נא לפנות לדוא"ל: [h-](mailto:tourjy@smile.net.il)

tourjy@smile.net.il

על הפרשה

1- "שבת שובה" – פרשת "האזינו" – על הפרשה

1.1. נתונים על הפרשה

2. פרשת האזינו היא פרשת השבוע העשירית בספר דברים. היא מתחילה בפרק ל"ב פסוק א' ומסתיימת באותו פרק בפסוק נב.
3. את פרשת האזינו אנו קוראים:

א. בשבת שבין ראש השנה לבין יום הכיפורים – היא שבת שובה, כמו השנה

ב. או בשבת שבין יום הכיפורים לסוכות.

בפרשת האזינו יש 52 פסוקים.

1.2. תוכן הפרשה

- א. שירת האזינו – כריתת הברית (לב, א-מג)
- ב. דבריו האחרונים של משה אל עם ישראל (לב, מד-מז)
- ג. הציווי האחרון של הקב"ה למשה רבינו (לב, מח-נב)

1.3. ההפטרה

ההפטרה לשבת זו היא ההפטרה לשבת שובה – "שובה ישראל" (הושע-י"ד, ב) עד סוף הספר, ומוסיפים ממיכה (ז, י"ח-כ) – "מי אל כמוך עד מימי קדם"

1.4. תקציר מהנושאים בהם עוסקת פרשת האזינו

א. פרשת השבוע כתובה בצורה של שירה ובה פונה משה לשמים והארץ לשמש כעדים. בפרשה הקודמת דובר על הברית שבין הקב"ה לבני ישראל וכמו בכל ברית / הסכם צריכים עדים ולכן פונה משה לשני עדים אשר קיימים לעד והם השמים והארץ. בדברי השירה המובאים משה משבח את הקב"ה שדואג לעם ישראל "יִצְרָנָהּ, בְּאִישׁוֹן עֵינָיו" וכמו נשר המגן ודואג לגוזליו "בְּנִשְׁר יַעִיר קִנּוּ, עַל־

גִּזְלֵיוֹ יִרְחַף" ובמקביל את כפיות התודה של בני ישראל כלפי הקב"ה לאחר שהקב"ה דואג להם ושהגיעו למנוחה ולנחלה "וַיִּנְקְהוּ דָבָשׁ מִסֵּלַע וְשֶׁמֶן מִחֶלְמִישׁ צוּר.... וַיִּשְׁמֵן יִשְׂרָאֵל וַיִּבְעֹט שְׁמֵנָתָ עַבְיֹת כְּשֵׁית וַיִּטֹּשׂ אֱלֹהֵי עֲשָׂהוּ וַיִּנְבֵּל צוּר יִשְׁעָתוֹ" ואולם למרות "מרידת" בני ישראל בה', הקב"ה מבטיח להיפרע מאויבי ישראל.

ב. אחד מהפסוקים המופעים בשירת האזינו הוא הבטחה לגשם " יַעֲרַף כַּמָּטָר לְקַחֵי, תֵּזֵל כֶּטֶל אֶמְרָתִי,

כְּשֶׁעִירָם עָלֵי-דָשָׁא, וְכַרְבִּיבִים עָלֵי-עֵשֶׂב. מה שמזכיר לנו את הקיבוץ רביבים הנמצא בנגב המערבי. ואולם השם של הקיבוץ ניתן לו על ידי ברל כצנלסון, שבקש בדרך זו להדגיש את הזיקה של גרעין הקבוצה (שקבלה את הכשרתה בקיבוץ גבעת ברנר) לסופר חיים ברנר, שערך בשעתו ביטאון בשם "רביבים". ההתיישבות היהודית בנגב החלה בשנת תש"ג (1943) עם הקמת שלושת המצפים: גבולות, רביבים ובית אשל. כדי לעקוף את גזרות המנדט הבריטי שאסר על הקמת יישובים הוחלט על הקמת "מצפים" (מאחזים בלתי חוקיים) מתוך ידיעה ברורה שהגבול ייקבע לפי מקומות ההתיישבות. ואכן בעקבות הקמת היישוב נכלל הנגב בתוכנית החלוקה של ועדת פיל, ולאחר מכן בהחלטת האו"ם על חלוקת הארץ. במהלך מלחמת העצמאות היה הקיבוץ נתון תחת מצור מצרי, אך חברי הקיבוץ בסיוע לוחמי הפלמ"ח הצליחו להדוף את הכוחות המצריים לאחר קרבות קשים והפצצה של חיל האוויר המצרי על הנקודה שגרמה להרס רב. מתוך שלושים אנשי רביבים שישבו בנגב נפלו במלחמת העצמאות אחד עשר מתיישבים. לאחר המלחמה הגיעו לקיבוץ מתיישבים נוספים ואולם היישוב סבל ממשברים בעיקר בגלל נושא המים שנפתר עם הגעת צינור המים המתוקים של קו ירקון נגב בשנת 1956. כיום מונה היישוב כ-1200 נפשות ומתפרנס מתעשייה, מחקלאות ומתיירות.

ג. להלן מפי חבר שסיפר לי את הסיפור: פסוק זה גם מקושר להקמת חיל השריון הישראלי ולתג של החיל ירוק שחור חיל השריון החל בטנק בודד, שהגיע אלינו מעודפי הצבא הבריטי או הצ'כי בתחילת מלחמת השחרור במלחמת השחרור או לפני זה היה אז הישג אדיר. כשהמאמינים, החלו לראות לנגד עיניהם חיל שריון אדיר וכו' והספקנים גיחכו. מן דהוא, מן המאמינים (שאני מניח ששמו

מופיע בספרי היסטוריה של חיל השריון), שכנראה היה מקושר טוב למקורות, קם וציטט: "..... כְּשֶׁעִירַם עָלַי-דָּשָׂא, וְכַרְבִּיבִים עָלַי-עֲשָׂב.....". הצבע: הירוק – מסמל את הדשא בפסוק. את העובדה שהתחלנו מכלום, משריון בגובה הדשא. בגלל זה הפס התחתון ירוק. השחור – מסמל את הטנק, המתכת, הפלדה. לשמחתנו, הדשא צמחי ועינינו רואות לאן הגיע הדשא הזה. בתקווה ותפילה שלא נזדקק לפעילות השריון.

ד. לאחר שמשה אומר את השירה לבני ישראל נעמדים הוא ויהושע מחליפו בפני כל העם ומבקש שישומו ליבם לכל האמור בתורה ששם ילמדו כיצד יש לקיים אורח חיים הן לפרט והן לחברה כולה שהתורה היא לא רק לשמה אלא היא מהות החיים כשההבטחה היא אריכות ימים. "כִּי לֹא דָבָר יֶרַק הוּא מִכֶּסֶם, כִּי הוּא חַיִּיכֶם וּבְדָבָר הַזֶּה, תֵּאָרִיכוּ יָמִים עַל הָאָדָמָה".

ה. לאחר שמשה מסיים את דבריו הקב"ה מצווה אותו לעלות על הר נבו ולהביט לעבר ארץ ישראל ובכך לסיים את תפקידו ההיסטורי כבונה, מוביל ומנהיג את עם ישראל

ו. ה' מזכיר למשה את חטאו (שהיכה את הסלע ויצאו ממנו מים במקום לדבר אל הסלע) ובעקבותיו העונש שלא יכנס לארץ ישראל "כִּי מִנְּגַד, תִּרְאֶה אֶת הָאָרֶץ וְשָׁמָּה, לֹא תָבוֹא אֶל הָאָרֶץ" ואולם מבטיח למשה שמותו יהיה כמו מות אהרן, ללא יסורים. "וּמַת, בְּהָר אֲשֶׁר אָתָּה עֹלֶה שָׁמָּה, וְהָאֶסֶף, אֶל-עַמִּיךָ: כַּאֲשֶׁר-מַת אֶהֱרֹן אֶחֱיךָ". נראה שאפילו סופוקלס (מחבר הטרגדיות היווני) לא היה מצליח לחבר טרגדיה כמו של משה.

לקח טוב מהפרשה

2.1 . "נקודה טובה" – רעיון מהפרשה, במבט עכשווי.

היחס ל"אבות" / ר' משה רוט

ב"שירת האזינו" הפותחת את פרשתנו, נותן משה לעם, דברי מוסר וחיזוק. בשירה זו, מופיע אחד הפסוקים היפים והמרתקים: "זָכֹר יְמוֹת עוֹלָם בֵּינוּ (תבין ותדע) שְׁנוֹת דָּר וְדָר (את העבר). שְׂאֵל אָבִיךָ וַיְגַדֶּךָ זְקֵנֶיךָ וַיֹּאמְרוּ לְךָ" (דברים לב, ז). מהי משמעותם של הדברים?

"רבתי ההיסטוריה חוזרת" על עצמה. ולכן, כדאי שתלמדו מן ההיסטוריה. תשאלו את זקני העם (והמשפחה...) ותלמדו גם ממעשיהם הטובים וגם מטעויותיהם. ופך, תהיו בבחינת "חכם", הלומד אלא רק מטעויותיו ושגיאותיו, אלא גם מטעויות של אחרים, אומרת לנו התורה.

הדברים אמורים הן בלקחים ברמה הלאומית והן ברמה האישית. ורמז לדבר במילה זקן- לשון "זה קנה חכמה" (מדרש אגדה בראשית כד, א). מי שלומד רק מטעויותיו, משלם הרבה "שכר לימוד" בדרך... אולם, מי שלומד גם מטעויות של אחרים, מקטין את ה"נזקים"... ומשלם פחות "שכר לימוד"... ומן הדברים עולה תובנה נוספת: "שְׂאֵל אָבִיךָ וַיְגַדֶּךָ". דע לך, שבדורות הקודמים היתה איכות אנושית גבוהה יותר מאשר בדורנו ולכן כדאי וצריך להכיר בערכם הגבוה וללמוד לא רק מניסיונם ומדרכם, אלא גם מאישיותם ותורתם, בבחינת: "מִזְקְנִים אֶתְבוֹנֵן..." (תהלים קיט, ק).

לו אברהם אבינו היה נקלע היום לחברה המודרנית, יש להניח שהוא לא היה מוצא לעצמו מקום. הכל חדש ושונה, מודרני, משופר ומשודרג. השפה, התרבות, הטכנולוגיה ומה לא...

לו היינו צריכים לעשות לו "קורס" להשלמת "פערים" יש להניח שזה היה קורס ארוך מאד...

אולם למרבה הפלא, אני בטוח שלו אברהם אבינו היה מופיע לפנינו כיום, הרי שלמרות הפער היו מתקבצים סביבו רבבות בית ישראל הצמאים לפגוש את אבי האומה, להכיר אותו ולשמוע את דבריו. כחי זה האיש שדיבר עם ריבונו של עולם, האיש שעקד את יצחק בנו, האיש ש"מצא" ו"גילה" מחדש את ה', האיש שהביא את מידת החסד לגבהים חדשים שטרם נודעו, והרשימה עוד ארוכה.

איכויות אלה, עולות בהרבה על הפער הטכנולוגי ועל העובדה שהוא לא יודע לנהוג במכונית, לתפעל אייפון, אייפד או להשתמש בכל צעצוע אלקטרוני חדיש אחר... כך הדבר גם בשאר אבות האומה: אהרון הכהן, משה רבנו, יהושע דוד ושלמה מלכי ישראל, "אנשי כנסת הגדולה" וכל שאר גדולי ומנהיגי ישראל לדורותיהם.

היהדות רוחשת כבוד והערכה לקדמה ולטכנולוגיה (תוך מודעות לסכנות הטמונות בה...). אולם אלה רק כלים. אנו רוחשים כבוד הרבה יותר גדול לערכים ולדברים שברוח. למידות אישיות, לתפיסה רוחנית, להשגות בעבודת ה', לרוח הקודש, לנבואה ולכל שאר הדברים העוסקים במהות קיומו הרוחני – ערכי של העולם והאדם. ואת זה, היה כנראה לדורות שלפנינו (לפחות לחלק מהם...), הרבה יותר מאשר לנו...

"אגדת עם" חדשה מספרת שבמהלך בחינת בגרות בגמרא, שאל אחד הבוחנים את התלמיד, מתי מת רש"י (רבי שלמה יצחקי, אחד מן הראשונים. הפרשן והפשטן בהא הידיעה, של התנ"ך והתלמוד), שאלה שכמובן לא היתה "בחומר" לבחינה. התלמיד המסכן נתקע וגמגם ואילו ראש הישיבה שנכח שם הציל את המצב והצהיר: "בשבילנו רש"י לא מת". רש"י ושאר חכמי הדורות הם דמויות חיות עבורנו. בכל יום אנו עוסקים בתורתם, לומדים את דבריהם ומחכימים מדעתם ומניסיונם.

יש להניח, ש-לו היה רש"י (או כל חכם אחר) נכנס היום לבית המדרש בכל ישיבה שהיא, היו הלומדים מתנפלים עליו ומקיפים אותו בחבילות של קושיות: תסביר לי, לא הבנתי, למה... , דבריך קשים, יש עליך קושיה ממקום אחר, אתה סותר את עצמך לכאורה... ועוד שלל קושיות למיניהן. וכמובן גם הרצון העז להכיר את גדולי הפרשנים – את אישיותו, גישתו ותפיסתו... ומהי דעתו היום על...

למרבה הפלא, תפיסה זו היתה גם נחלתו של המדען והחוקר סר אייזק ניוטון - אבי הפיזיקה הקלאסית (מכניקה). גם הוא - החדשן הגדול, הרגיש שהישגיו באו לו בזכות וכהמשך למפעלם של קודמיו הגדולים. וכך אכן הוא כתב לחברו רוברט הוק בשנת 1676: "אם הרחקתי לראות, הרי זה משום שעמדתי על כתפיהם של ענקים..."

הדברים שהבאנו, אמורים לא רק באבות ואמהות האומה, אלא גם בהורים הפרטיים שלנו ובהוריהם. הורים שכדאי וראוי לנו, להקשיב לעצתם וללמוד מניסיון חייהם. ניסיון שאותו הם "קנו" בעמל וביגיעה.

כאשר אנו נותנים כיום לילדינו שמות, "על שם" הדורות הקודמים, יש כאן "אמירה", שהדור חדש מחובר לשורשיו, לעברו ולדורות הקודמים.

"שָׁאֵל אֲבִיךָ וַיְגַדְךָ זְקֵנֶיךָ וַיֹּאמְרוּ לְךָ", כתפיסת עולם וכדרך חיים.

לאחר פטירתו של סטיב ג'ובס מנכ"ל "אפל" האגדי, הופיעה קריקטורה המתארת אותו עולה לשמיים בדמות מלאך ובידיו מחשב לוח (מחשב טאבלט - "אייפד").

משה רבינו, קורא המלאך הממונה. האם לא הגיע הזמן "לשדרג" את "לוחות הברית" העתיקים ל"אייפד"?! אכן, אין כמו הקריקטורה הזו כדי להדגיש את הניגוד

בין המקור האלוקי, האיכותי והערכי, לבין ה"כלי" המודרני והטכנולוגי, אך חסר התוכן...

נסיים מאמר זה בשירה המופלא של פניה ברגשטיין "ניגונים" (לחן" דוד זהבי), שיר העוסק בתרומתם הערכית – חינוכית של ההורים לילדיהם. תרומה שאינה הולכת אף פעם לאיבוד, אלא להיפך, הולכת ו"צומחת" ומתגברת עם הזמן. השיר מתאר כיצד המשוררת שעלתה כחלוצה לקיבוץ גבת בשנת 1930 כדי לבנות "עולם חדש", מתגעגעת אל השורשים, אל "העולם הישן" של אָבִיךָ וְזָקְנֶיךָ – לניגוני מגילת איכה (משום מה...) ולשולחן שבת וזמירותיו...

שתלתם ניגונים בי אימי ואבי
ניגונים מזמורים שכוחים
גרעינים גרעינים נשאם לבבי
עתה הם עולים וצומחים
עתה הם שולחים פאורות בדמי
שורשיהם בעורקי שלובים
ניגוניך אבי ושיריך אימי
בדופקי נעורים ושבים

הנה אאזין שיר ערשי הרחוק
הביע פי אם אלי בת
הנה לי תזהרנה בדמע ושחוק
איכה וזמירות של שבת
כל הגה יתם וכל צליל יאלם
בי קולכם הרחוק כי יהום
עיני אעצום והריני איתכם
מעל לחשכת התהום.

הפרשה האחרונה בתורה, פרשת "וזאת הברכה" נקראת בחג "שמחת תורה" ומפאת קוצר הזמן, תישאר פרשה חשובה זו הפעם, ללא גליון של "נקודה טובה"... בעוד כחודש, נתחיל אי"ה שוב מחזור חדש של "נקודה טובה" לשנת תשע"ד (הבאה עלינו לטובה...). ושוב נתחיל מ"בראשית" – מפרשת "בראשית"...

הערת העורך:

יש לך הערה או הארה על מאמר זה? נא להפנות זאת ישירות לר' משה רוט

באמצעות הדוא"ל שלו: nekudatova.roth@gm

2.2. השבוע בפרשה – מסרים אקטואליים הנלמדים מהפרשה

משנים את הראש השנה / ניר אביעד

ראש השנה הגיע, כמה חיכינו לך! כן, השנה זה יקרה! הלב אומר שהמציאות תשתנה, שאני אשתנה. באוויר מרגישים שהדברים יראו אחרת, שמהו גדול ומשמח מאוד עומד לקרות. "שיפה ושונה תהיה השנה אשר מתחילה לה היום..."

על פי האמונה היהודית, יום א' בתשרי מציין את היום השישי בבריאה בו נברא האדם. כידוע, חגי ומועדי ישראל אינם ימי זיכרון בלבד למאורעות שקרו בעבר וחשיבותם גדולה הרבה מעבר לכך. ביום זה אנו שבים מבחינה רוחנית אל אותו יום קדום עם סגולותיו והיבטיו הרוחניים. בהתאם לכך, בראש השנה בכל שנה ושנה חוזרת ונשנית בריאת האדם. במהלך החג אנחנו יכולים ל"החליף את הארד-דיסק" שבראש ושבלב שלנו ולהתחיל הכול מחדש. אנחנו ממש יכולים להיברא מבראשית.

בנוסף, ביום זה עורכים בשמיים דין וחשבון שנתי לאלו הישגים הגענו בשנה החולפת. דין וחשבון זה נערך בכמה מישורים: במישור הכללי, במישור הציבורי ובמישור הפרטי של כל יחיד וחברה. המסורת שלנו מציירת את הדברים בצורה מוחשית מאוד: "ספרי חיים וספרי מתים פתוחים לפניו" בשעה שאנו עוברים על פניו כצאן העובר אל מול הרועה שלו, ומתפללים ששמותינו ייכתבו על ידי האלוהים האוהב והמבין בספר האחד ולא בשני.

ראש השנה ושותפו, יום כיפור, הם מתנות שמימיות, בהן ניתנת לנו הזדמנות לחדש ולרענן את יחסינו עם הקב"ה ועם בני האדם הסובבים אותנו. ניתנת לנו האפשרות לבחון היכן אנחנו נמצאים למול היכן אנחנו רוצים להיות (בכל המובנים ואופני החיים), למחוק את העבר ולפתוח דף חלק. יחד עם זאת, "הדף" לא מתנקח באופן אוטומטי. התהליך צריך להתחיל בנו, בתחושת חרטה אמיתית וצער על חטאי העבר והחלטה רצינית שלא לחזור עליהם שוב. ההזדמנות ניתנת למי ששב ממעשיו ברצינות ובכנות, ולא למתחזה, שרק מדבר מן השפה לחוץ.

ביום זה נערך בשמיים משפט וכל באי עולם נכתבים מה יהיה דינם בשנה הבאה. נכתבים אבל לא נחתמים, אלא אם כן היו צדיקים גמורים (נחתמים לחיים) או

רשעים גמורים (נחתמים למיתה). רוב רובם של הבריות ייחתמו ביום הכיפורים, יום הסליחה והמחילה ויום כפרת העוונות. האם נזכה השנה לזיווג הגון (לרווקים שבנינו), לשלום בית, לנחת מהילדים, לפרנסה, לבריאות? כל אלה ועוד נקבעים, אם כך, בראש השנה.

מי שמבין שממש גורלו נכתב ביום זה, יחווה יראה ופחד בריאים מפני אימת המשפט והדין. כל מי שעמד בפני שופט בשר ודם (אפילו בעבירות תנועה זוטרות) מכיר את תחושת היראה והחשש מפני האיש והמעמד. רגשות אלה אמורים להתעצם פי אלף בעמדנו בראש השנה לפני מלך מלכי המלכים ששופטנו לחיים או למיתה. עד כדי כך יום זה גדול ונורא, עד שבגמרא התנהל דיון האם מותר לאחל אחד לשני "חג שמח", שהרי מה כל כך שמח ביום משפט בו נגזרים גורלות וחלקינו מורשעים?

מהבחינה הזו השילוב במסורת היהודית בין יראה ובין שמחה הוא ייחודי ועוצמתי. "גילו ברעדה" כותב דוד המלך בספר תהילים, ומלמד אותנו שהשילוב הזה אפשרי ואף חשוב – מצד אחד זהו באמת יום מפחיד כי גורלנו נקבע בו, ומהצד השני זהו יום שמח בצורה בלתי רגילה משום שבו אנחנו נזכרים ומודים על שאנחנו בניו האהובים של בורא העולם ועל שזכינו לחיבתו היתרה.

עכשיו אני מאושר, לא אחר כך!

חשוב להבין שהמונחים "חיים" ולעומתו "מוות" לא מתייחסים רק לחיים ומוות במובן הגשמי, אלא בעיקר לאיכות החיים שתהיה או לא תהיה לאדם באותה השנה. אדם יכול פיזית לחיות עד מאה ועשרים, אבל להיות מבפנים כבוי ונטול שמחה לחלוטין. ראש השנה, אם כך, זה הפתח לשמחה שלנו לכל השנה. ניתן לראות אנשים שנכלאו בבתי כלא, אולם בתוכם הם הר געש מהלך של שמחה, אופטימיות וחיוביות, ולעומתם אנשים בסיטואציות, שהחברה מגדירה כנחשקות (כדוגמת בית גדול ויפה, בילוי בחופשה מפנקת בהוואי, בעלי משרה בכירה או במעמד חברתי בו רוכשים להם כבוד רב), אולם הם שבויים בתוך כלא של עצבות, כעס וקינאה, שנמצאים בתוך ראשם וליבם. זה דמיון לחשוב שהמציאות החיצונית היא זו שמגדירה את מידת השמחה שאנו זוכים לה. האמת היא שהשמחה תלויה בעבודה הפנימית שעושה האדם ובהכרת התודה על מה שכך יש

לו (מבחינת "איזהו העשיר השמח בחלקו"). הפתח שלנו להגיע לאותם תחושות של סיפוק ושמחה נמצא בראש השנה. מי שיבין את משמעותו של יום זה ויגיע אליו מוכן ועם רצון באמת ובתמים להשתנות לטובה, יכנס אל השער הנכון של שנה טובה ומתוקה.

החיים הם כאן ועכשיו לא בדמיונות על העבר הטוב שהיה לנו או העתיד המתוק שמחכה לנו. אומר דבר מעט חריף, אך אני מאמין בו בכל כולי – מי שלא בוחר עכשיו ברגע הזה עם נסיבות חייו הנוכחיות (בדיוק כפי שהן) להיות שמח ומאושר כנראה כבר אף פעם לא יהיה כזה!! אין מה לחכות שכך וכך יקרה כדי שנרגיש מאושרים משום שמי יודע אם אותם התנאים יקרו, וגם אם כן – מי מבטיח שאז נהיה מסופקים ולא נרצה את הדבר הבא? רק מי שמשכיל "לחבק את מציאות חייו" כאן ועכשיו כמו שהם, ותהייה אותה מציאות אשר תהייה – רק האדם הזה יוכל להגיע אל אותה שמחה שכולנו כה מייחלים אותה לעצמינו. אין זה אומר שאנחנו לא רוצים לשפר את הדרוש שיפור, אבל הנחת היסוד שלנו היא "שמח בחלקו". מהבחינה הזו, ראש השנה זה הזמן הכי טוב בשנה להפנים הבנה זו וליישמה הלכה למעשה. עכשיו מאושרים, לא אחר כך!

מוטיב-העל של ראש השנה ויום הכיפורים הוא המסוגלות "להשתנות". להשתנות ממה שהיינו קודם ולהפוך לאנשים חדשים, כשהרעיון העומד מאחורי זה, הוא "אחריות אישית". אנו אחראים למעשינו ואיננו חיים בריק. לכל מה שאנו אומרים או עושים יש השפעה ותהודה בעולם. לא נגזר עלינו לצעוד לנצח במסלול טבעי ובלתי משתנה ויש לנו את היכולת, אם רק נבחר בכך, לשנות את דרכינו ולהתעורר מהתרדמה שהחיים ודפוסי החשיבה של השגרה כפו עלינו. על מנת להשתנות יש לעצור ולהתבונן בעצמינו, ברצונות שלנו וכמובן במערכות היחסים השונות שעוטפות אותנו. השלב הבא הוא כמובן להאמין שניתן להשתנות. ההתבוננות הזו כה חשובה בתוך השצף קצף של החיים משום שבלעדיה לא ניתן לזהות היכן יש לחזק את הברגים במערכת והיכן יש לשמן את הצירים.

כמו כל בעל עסק, אשר בסוף השנה עושה דוח רווח והפסד ומכין מאזן שנתי, כך עלינו לנצל את הזמן המועט שנותר לנו עד לחג ולחשוב מה אנחנו רוצים לתקן והיכן אנו צריכים להשתפר. זה הזמן האידיאלי לחשבון נפש ולבקשת סליחה

מעצמינו ומהסובבים. בידינו להכריע כיצד תראה השנה הקרובה, כאשר כבר אמר מי שאמר: "הדרך הטובה ביותר לחזות את העתיד היא פשוט ליצור אותו..."

שאלה שעולה לאור הלימוד על מעמד המשפט הגדול שיערך בראש השנה היא מדוע להתאמץ במשך כל השנה, שהרי בכוחה של תשובה מעומק הלב לפני החג לכפר על עברות של שנה שלמה? התשובה לכך היא שבראש השנה נגזר הפוטנציאל המקסימלי של הטוב והשפע שהאדם זכאי לקבל, אולם מימוש אותו הפוטנציאל תלוי במעשים היום-יומיים שלנו במשך השנה והוא ודאי שאינו מובטח. מעבר לכך, היו אלה חז"ל שפסקו: "האומר אחטא ואשוב, אחטא ואשוב – אין מספיקין בידו לעשות תשובה".

אדם ישן אינו משתנה. אדם ישן אינו מתחדש. אף אדם אינו הולך לישון בלילה עם מידות רעות, וקם בבוקר עם מידות טובות. אדם ישן הוא אדם יָשָן, הוא ממשיך את עצמו מכוח האתמול, פועל מכוח האינרציה. הוא עושה היום את מה שעשה אתמול, אך ורק מפני שכך הוא רגיל משלשום. אדם יָשָן צובר את האכזבות, את התסכולים, את הכישלונות ואת הייאוש שהם מולידים, ואיתם הוא מזין את יום המחר. אין ספק כי יום המחר שלו נראה בהתאם... בפתחה של שנה חדשה עומדת בפנינו האפשרות האומללה להיות בשנה הקרובה מה שהיינו בקודמתה ולעומתה עומדת בפנינו גם אפשרות חיה ואמיתית לקום ובאומץ לצעוד לקראת שינוי...

כל חגי תשרי הם, כאמור, מהלך רוחני אחד מתמשך. ראש השנה ניתן לנו למחשבה, יום כיפור לדיבור (תפילות רבות) וסוכות למעשה (בניית סוכה, ארבעת המינים וכו'). בזכות המהלך הכולל של מחשבה-דיבור-מעשה אנחנו בונים בתוכנו קומה רוחנית שתהווה עבורנו את הבסיס לכל השנה הקרובה. בראש השנה אומרים לנו: "תקדישו יומיים רצופים ואינטנסיביים כדי לחשוב ולתכנן את השנה הקרובה". ליומיים האלה סגולות נפלאות משום שמובטח לנו שאם נעשה במהלכן חשבון נפש אמיתי, נתאמץ לוותר על החלקים הנמוכים שמעכבים מבעדנו להתקדם מבחינה רוחנית ו"נצייר" בראשנו את העתיד בצבעים של אמונה ומסירות, אזי נקבל סיוע מלמעלה ("סייעתה דשמייא") ואח"כ כל ההתמודדויות בשנה הקרובה יהיו פשוטות ואפשריות הרבה יותר.

אחד הסיפורים המפורסמים ביותר שסיפקו לנו המקורות למה שארע בראש השנה הוא הסיפור על יוסף הצדיק. יוסף, כזכור, הושלך בנערותו לבור ע"י אחיו, שקינאו באהבת יעקב אביהם אליו והוא נמכר לעבדות במצרים. במצרים הוא נאסר לתקופה ממושכת לאחר שאשת פוטיפר, שניסתה לפתותו, העלילה עליו כי הוא ניסה לאונסה. ביום ראש השנה השתחרר יוסף מבית הכלא ומונה למשנה למלך ולאחראי על כספי הממלכה, וזאת בזכות האמונה, השמחה והאופטימיות שאפיינו אותו גם במצבים הקשים. הסיפור הדרמטי ורב התפוכות מראה איזה כוח אדיר יש ליום זה – כוח המאפשר לאדם לצאת מבירא עמיקה (מבור עמוק) לאיגרא רמא (לגג גבוה).

וידע על פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יצור כי אתה יצרתו

מעבר לכל אלה, ראש השנה הוא היום המרכזי בשנה המוקדש כולו לרעיון שהקב"ה הוא המלך של כל העולם. מטרתו העיקרית של חג זה היא שבסופו של היום, לא רק נאכל תפוחים טבולים בדבש, אלא גם שנגיע לידי ההכרה, כל אחד על פי רמתו, שהקב"ה הוא באמת באופן הכי מעשי שיש המקור הבלעדי לכל האירועים בעולם, כפי שאנו אומרים בתפילות החג: "וידע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יצור כי אתה יצרתו ויאמר כל אשר נשמה באפו: ה' אלוקי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה"

מדוע ההכרה הזו כל כך חשובה למען חשבון הנפש האמיתי שלנו? משום שאם אנו נושאים בתוכנו ידיעה ברורה, שהקב"ה הוא מקור כלל התופעות והאירועים בעולם, בין אם מדובר באירועים גדולים ומשמעותיים, ובין אם מדובר במקרים קטנים וקיקיוניים, אזי כל המציאות מוארת בפנינו באור אחר.

אם ההבנה הזו הייתה נפוצה יותר בעולם, כולנו היינו נוטים פחות לכעוס על הנהג שחתך אותנו בכביש, פחות להתעצבן על הילדים ששוב רבו ולא שמעו בקולנו או פחות להיעלב מהערה לגלגנית ששמענו מהחבר למשרד. מי שמבין ומפנים שהקב"ה הוא טוב ומיטב ושכל שקורה בעולם הוא פרי החלטתו ותכנונו המדוקדק, לא ירגיש לעולם את הרגשות השליליים הללו כי הוא במילא יבין שיש מי שמכוון את השתלשלות האירועים ושהוא ודאי אוהב אותנו ורוצה בטובתנו.

"לא הכול טוב, אבל הכול לטובה" מתנגן לו ברדיו להיטו של אודי דויד, ואכן עד שנהיה צדיקים גמורים ונצליח לראות שכל הפעולות שקורות כולן בלי יוצא מהכלל משרתות את הטוב, עד אז נסתפק בהבנה שגם אם יש פרטים קשים שעל פניו נראים בעיניים הגשמיות שלנו כרע גמור, עדיין הם חלק מפסיפס שלם יותר שכולו ודאי חיובי.

בהקשר הזה, מדוע אנחנו מבקשים שנה "טובה" ו"מתוקה"? האם המלה "טובה" אינה כוללת כבר את המלה "מתוקה"? מאחר וכל מה שקורה לאדם הוא בעצם לטובה וגם דברים שנראים לכאורה "רעים", הם בעצם "טובים", אנחנו מבקשים שהשנה תהיה "טובה" אבל גם "מתוקה" – כלומר, שהשנה תהיה טובה מבחינה אלוקית, אך גם נעימה לנו.

לעניות דעתי, לא ניתן לחיות בעולם הזה אפילו לא שניה אחת בשפיות דעת מבלי להחזיק באמונה שיש דין ויש דין ושנחנו כולנו הילדים של אבא טוב ורחמן שמפקח ומשגיח עלינו. די אם נסתכל על המציאות הפוליטית, כלכלית וחברתית שאנו נמצאים בה היום ונפנים ש"אין לנו על מי להישען, אלא על אבינו שבשמיים". הסכסוך עם הפלסטינאים נראה רחוק מסיום, הסורים זורקים גז אחד על השני והאיראנים מעשירים אורניום, וזה עוד לפני שדיברנו על הבורסה הצונחת ועל המחירים במכולת ושכר הדירה. כל אלה זה לא יותר מאשר תפאורה שארגנו לנו מלמעלה על מנת שירעד ליבנו ונחזור בתשובה שלמה. ראש השנה זו ההזדמנות להפנים ולהודות בעובדה שבלעדיו כבר מזמן היינו נכחדים מבמת ההיסטוריה ושלולא אהבתו הגדולה אותנו לא היה לנו סיכוי לשרוד גם היום.

כשמדברים על המלכת הקב"ה עלינו לזכור שכמו בקשר עם מלך בשר ודם, כך גם בקשר עם מלך המלכים – מידת הקרבה של האדם אל המלך נמדדת לפי כיוון הליכתו. אם פניו מועדות ללכת אל המלך – הרי הוא נקרא קרוב אל המלך, גם אם פיזית הוא עדיין רחוק. אך אם פניו להתרחק מהמלך – הרי הוא נקרא רחוק מן המלך, אפילו אם הוא נמצא בתוך הארמון קרוב אליו מאוד. כיוון ההליכה הוא הקובע! מי האדם הקרוב אל הקב"ה? זה ששאיפותיו להתקרב אליו ולהתחזק עוד ועוד בקיום תורתו. ייתכן שפיזית הוא עדיין רחוק ועדין שקוע בעולם החומר

ובחטאים, אך יש לו רצון כנה להתקרב ולהתחזק. לעומתו, אדם שאינו הולך בכיוון הזה ואינו מנסה להתחזק ולשפר את עצמו, הרי הוא רחוק מן המלך. ייתכן שפיזית הוא נראה קרוב, הוא מתפלל שלוש תפילות ביום, מניח תפילין, שומר שבת ולבוש בבגדים ה"נכונים", אך למעשה ליבו רחוק מן המלך ה'.

הבנה זו מעודדת מאוד. משמעותה העמוקה היא שהתקרבות אל הבורא ואל הנשמה שלנו, בה אנו כה חפצים, פירושה שינוי כיוון ההליכה והחלטה כנה ואמיתית ללכת מעתה בדרך הנכונה, להשתפר ולהתעלות אט אט. גם אם כעת אנחנו לא צדיקים גמורים וגם אם עדיין הלב וההתנהגות שלנו גסים, עדיין יש לנו מקום בספר החיים הטובים והבריאים, שכן הרצון שלנו לשינוי ולעשיית טוב הוא זה שבאמת חשוב ומכריע את הכף במשפט.

מעבר לכך, המלכתו של הקב"ה עלינו בראש השנה פרושה בראש ובראשונה להכניס בצורה מעשית את הערכים של השמיים אל תוך הארץ והארציות שלנו. על השאיפות והמעשים שלנו כאחד להשתנות ולהיהפך ממה שהכי קל, נוח ומשתלם למה שהכי מוסרי, ערכי ונכון. זו איננה תאוריה ולא תרגיל מחשבתני. עלינו בכל רגע ובכל בחירה לחשוב: "מה הקב"ה היה רוצה שנעשה עכשיו?"

סימני החג כסימני דרך אל הלב

כולנו מכירים את סימני החג, שתפקידם להזכיר לנו את המהות של ימים אלה, כדוגמת התפוח בדבש (סימן לשנה מתוקה), הרימון (שנהיה מלאים מצוות כרימון), התמרים (תם מר – סימן לתום למרירות), סלק (שיסתלקו אויבינו) וראש הדג (שנהיה לראש ולא לזנב), אולם למרבה הפלא לא כולם יודעים שבתורה ציווי אחד ספציפי המתייחס לאופן ציון תחילת השנה – מצוות שמיעת השופר. לשופר משמעויות רבות. בראש ובראשונה השופר קורה לנו להקשיב לקול הפנימי שבתוכנו ובכוחו ממש להרטיט את מיתרי הנפש. המילה "שופר" מרמזת על "השתפרות" וחכמי הקבלה הסבירו שעצם שמיעת קולות התקיעה נותנים לאדם כוחות נסתרים לשנה שלמה לעבודת המידות שלו, וזאת משום שהתורה ניתנה לנו בהר סיני לאחר תקיעה בשופר ("ויהי קול שופר הולך וחזק מאוד, משה ידבר

והאלוהים יעננו בקול") ולכן התקיעה מעוררת בנו שוב את ה"נעשה ונשמע" של אבותינו שכה חשוב לעבודה הרוחנית. בנוסף, עקידת יצחק גם היא התקיימה בראש השנה והשופר מזכיר לנו את הקרן של האייל שהובא לקורבן לאחר שאברהם עמד בניסיון והיה מוכן להקריב את היקר לו ביותר למען קיום רצון השם.

מעבר לכך, השופר, שעשוי, כאמור, מהדבר הפשוט והטבעי ביותר – קרן של אייל, מלמד על חשיבותה של הענווה והצניעות. על פניו, יכלו היו לבחור בכלי נגינה מרשים הרבה יותר כצל'ו, כינור או סינתיסייזר חשמלי, אולם הבחירה בפשטות מכוונת אותנו לאותה תכונת הענווה עליה נאמר שהיא הפתח לכל התכונות הטובות האחרות.

לגבי התפוח והדבש שכל ילד מכיר ומקשר אותם לראש השנה, ישנם פרושים רבים המסבירים מדוע אנחנו מציינים שנה מתוקה דווקא בעזרתם ולא, לדוגמא, בעזרת בננה ושוקולד, שגם כן ימתיקו לנו את החג. ההסבר היפה ביותר ששמעתי היה מפי הרב שלמה קרליבך שקישר בין התפוח של ראש השנה לתפוח של אדם וחווה בגן העדן (למרות שהגמרא מציינת ש"פרי עץ הדעת" דווקא לא היה תפוח). בניגוד לתפוח שהוא שהביא על האנושות טעם של חמיצות וכאב, התפוח שלנו מעורר בדיוק את ההיפך, וכך אנחנו עוזרים לתקן את החטא הקדמון ההוא. כמו כן אנחנו משתמשים דווקא בדבש משום שאנחנו צריכים לרדות אותו מהכוורת ולסנן בין העוקץ ושאר הפסולת לבין החלק הטעים והמתוק. כך גם בחיים, אסור לנו להסכים ולקבל כל דבר שנראה מתוק ומפתה. ליצר הרע יש אינסוף טריקים כיצד להתחפש לדבר הרצוי והנכון ביותר, אולם עלינו לעמול, לחשוף את השקר שבנפילה לתאוות ולבחור רק במתיקות האמיתית והבריאה.

במה עלינו להתמקד במהלך ימי החג עצמו? ראש השנה הוא ממש הראש של השנה ולכן צריך לשמור את הראש ממחשבות לא טובות. חז"ל הדגישו שוב ושוב כי חשוב ביותר להיזהר מלהיות עצובים ו/או כעוסים במהלך היומיים של החג. על פי ההתנהגות שלנו בפתחה של השנה יושפע לנו מלמעלה השפע או חלילה חוסר השפע לכל השנה. מי שעצוב או כועס מזמין לעצמו במו ידיו שנה של עצב וכעס. מומלץ בחום לשמור על רוגע ושלווה שבעתיים מהרגיל (אפילו אם זה מלאכותי ומבפנים אנחנו בווערים). מעבר לכך, חשוב ביותר לא לדבר שום דבר רע על אף

אדם אחר מליל ראש השנה ועד ליום כיפור. כשאדם מקטרג על השני לא מן הנמנע שהוא בכלל שופט את עצמו. ישנו כלל רוחני שקובע כי "גזר דין בשמיים מחכה לאישור כאן בארץ". כשאדם עושה משהו רע מגלגלים אליו שהוא יראה אדם אחר שעושה מעשה דומה, ועל פי היחס והמחשבות שלו כלפי מעשיהו של השני שופטים אותו עצמו. לדוגמא: מראים לאדם שנוהג לשקר שקרן אחר. אם הוא דיבר על השקרן השני רעות, אזי מה שהוא חשב על זולתו ו"איחל" לו בהכרח יהיה עונשו שלו עצמו.

את הביקורת העצמית אנחנו משאירים מאחור באלול (אלול זה מזל בתולה, אשר ידועה בביקורת עצמית גבוהה). בראש השנה עצמו אין כלל וכלל מקום לביקורת אישית ולחשבון נפש מהסוג שמחפש את המגרעות ומכוון אליהן זכוכית מגדלת! במהלך היומיים של החג המחשבות שלנו צריכות להיות אך ורק חיוביות ויש לתכנן במהלכן את העתיד הטוב מבלי לעסוק בעבר הרע. מאחר וזה זמן של הין יש מספיק מקטרגים שמנסים להרשיע אותנו במשפט, ולכן אסור "לספק להם עוד חומר דלק", רעיונות ומוטיבציה. השטן מחפש שותף שיעיד כנגדנו כדי שטענותיו יתקבלו (עדות, כידוע, נחשבת אם יש שניים), ומסיבה זו אנו לא מסיעים בידו ולא אומרים בתפילה וידוי. רעיון דומה מובא במדרש שמסביר שראש השנה הוא החג היחיד שנחגג בראש חודש, בזמן בו הלבנה מכוסה. הסיבה, לפי אותו מדרש, הוא שזהו הזמן היחיד בו רק השמש מופיעה בשמיים, ללא שותפתה הלבנה, ומשום כך אין שני עדים אלא רק אחד.

תפילות החג נפלאות ומרוממות נפש במיוחד ומומלץ גם למי שלא רגיל בהליכה לבית הכנסת להגיע ולהתחבר עד כמה שהוא יכול. בהקשר הזה, חשוב ביותר לא לכוון בתפילה רק על טובתנו והצלחתנו האישית, אלא בראש ובראשונה – על הטוב, ההצלחה והשפע של כל עם ישראל!! לרצות מכל הלב ומעומק הנשמה שכל הרווקים והרווקות ימצאו האחד את השני, שכל מי שמייחל לפרי בטן שיצליח, שכל החולים ירפאו, שתהיה פרנסה בכבוד וברווחה לכולם, שיהיה שלום בית לכולם, שחינוך הילדים יצליח לכולם, וכו'. בראש השנה אין "אני לעצמי", זה פשוט לא עובד. המשפט הוא אומנם גם אישי, אך בראש הוא בראשונה הוא קולקטיבי. אנו נמצאים בתקופה עם לא מעט איומים המרחפים מעל הראש של עם

ישראל ובכוחה של תפילה משותפת של כולם ביומיים של החג לקרוע מעלינו כל גזירה.

לצד חרטה על מה שלא כל כך הלך לנו השנה, על הבטחות (בראש ובראשונה לעצמינו) שלא קיימנו, על המקומות שבעסנו, קינאנו, ריכלנו, דיברנו לשון הרע ובכלליות נתנו ליצר הרע והחייתי שבתוכנו לנצח, ולצד קבלה טובה לעתיד, למשאלות לב להיות אנשים טובים, נעימים וסבלניים יותר ולהחלטות על עשיות שונות וחדשות, לצד כל אלה, ואולי אפילו קודם – יש לומר תודה רבה על השפע שכן ישנו ושזכינו לו השנה. גם אם לא הכול נראה לנו מושלם, וגם אם נדמה שלשכנים ממול טוב יותר, עדיין זכינו לבריאות (גם אם לא מלאה), לפרנסה בכבוד (גם אם לא הצלחנו לחסוך לחופשת הסקי החצי שנתית), למשפחה תומכת (גם אם פה ושם יש חילוקי דעות), למדינה נפלאה (גם אם לעיתים בני דודינו מזכירים לנו מה הם מייחלים שיקרה לנו ונבחרת הכדורגל שלנו עושה פאשלות), וכו'. זכינו לכל כך הרבה שפע בשנה הזו ויש לנו כל כך הרבה יותר טוב מרע, כך שאי אפשר לסכם שנה ולהתחיל חדשה מבלי להכיר תודה על כל זה.

"תודה על כל מה שנתת" כתב עוזי חיטמן ושר חיים משה באחד השירים היפים שנכתבו כאן. "תודה על כל מה שבראת, תודה על מה שלי נתת. על אור עיניים, חבר או שניים, על מה שיש לי בעולם. על צחוק של ילד, ושמי התכלת, על אדמה ובית חם. פינה לשבת, אישה אוהבת שבזכותם אני קיים". תודה!!

☺

סיכום מתומצת של פרשת האזינו

השבוע בפרשת האזינו נושא משה את "שירת הפרידה" • לשירה זו מיוחסים סגולות רבות ובמיוחד כמקור לשאיבת כח ועידוד בעת יאוש

משה רבינו עומד ומוכיח את עמו לפני מותו. אחרי נאומיו הארוכים, המשתרעים כמעט על פני כל ספר 'דברים', מסכם משה את דבריו ב"שירת האזינו". בתלמוד מובא כי הלויים היו מזמרים את השירה הזאת בעת הקרבת קורבן מוסף. הרמב"ם מציין כי היו מקומות שהיו נוהגים לומר את השירה בתפילה בכל יום. על מטרתה של שירת האזינו קראנו בסופה של הפרשה הקודמת: "והיה כי תמצאנה אותו רעות רבות וצרות וענתה השירה הזאת לפניו לעד...". כל פעם, בעת נפילת הרוח או ברגעי יאוש, יפנה היהודי את מבטו אל השירה וישאב ממנח עידוד. בה ימצא את סוד קיומו של העם היהודי וגורלו המיוחד השונה מכל העמים על פני תבל, פשר סבלו התמידי בעבר ובהווה וייעודו הנצחי. יחד עם זאת יש בה הפחת תקוה לעתיד טוב יותר – באחרית הימים. וכפי שמצאנו במדרש (ספרי); "גדולה שירה זו שיש בה עכשיו ויש בה לשעבר ויש בה לעתיד לבוא ויש בה לעולם הבא" את השירה בעלת שבעים החרוזים חילקו חז"ל לשבעה חלקים:

פתיחה

החלק הראשון (פסוקים א-ו) כולל פסוקי פתיחה לשירה ובו קורא משה לשמים והארץ ("האזינו השמים ותשמע הארץ") הקיימים לעד להאזין ולהעיד במשך כל הדורות הבאים על צדקת ה' ופועלו. "א...ל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא". בסיום הקטע שואל משה את כל הפונים עורף לתורת ישראל ובמעשיהם מכעיסים ומעציבים את ה': "הלה' תגמלו זאת...?", הרי הוא עשה אתכם לאומה בין האומות, הוא זה שקבע בכם את סדרי השלטון והכהונה ובידו להטיב לכם או להרע חלילה. א"כ מה פשר התנהגותכם?

היסטוריה

בחלק השני (ז-יב) מזכיר משה שם את יחסו המיוחד של האלוקים אליהם במשך ההיסטוריה הקצרה של האומה הישראלית. על אף שהיה בידו להשמיד כל יצור אנוש מתחת מפני השמים בימי דור המבול ולאחריו, קיים הקב"ה את העולם רק בשביל בני ישראל: כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו". במשך כל נדודיהם במדבר הנורא והמאיים שמר עליהם הקב"ה כעל "אישון עינו". כנשר – הידוע במידת הרחמנות על בניו בכך שהוא נושא אותם על כנפיו – כך "אבינו שבשמים" הוביל את בניו במדבר בדרך השקט-ובטח, כשאף אחת מן האומות לא יכולה לו.

הבעיטה

בחלק השלישי של השיר (יג-יה) מתוארים מעשה העם לאחר הכניסה לארץ החדשה בעלת היבול המשובח. במקום הכרת תודה על הטבת התנאים הגשמיים החל העם "לבעוט" במיטבו – "וישמן ישורון (ישראל) ויבעט". נוסף להתמכרות לחומרניות העולם זובח העם אל האלילים ועוד יותר מכך: הוא מפתח ויוצר סוגים חדשים של אלילים לעצמו עד שבני אומות העולם אומרים כי אלו הם פסלי היהודים, התנהגות זו גורמת להתרחקות העם מאלוקיו עד כי: "ותשכח אל מחולליך (מולידך).

העונש

בחלק זה (יט-כח) כעסו של הקב"ה גובר עד כי "אש קדחה באפי ותיקד (בכם) עד שאול תחתית...". ברגעים שכאלו החרב מכלה בכולם גם באלה שבימים רגילים יש לרחם עליהם: "גם בחור גם בתולה, יונק עם איש שיבה". הקב"ה חשב כבר לכלות את מפירי הברית עמו לולי אותם עמים שיתלו את השמדת עם ישראל בכוחם הגדול של אליליהם.

ראיית האמת

בתחילת החלק החמישי (כט-לט) מסיים משה את דברי תוכחתו לעם שלא השכיל להבין כי כל כוחו בא לו מן האלוקים. כל רוע מעלליו נשאר כמוס עם ה' וכאשר תכלה זכות אבותם, עליה הם נשענים, יוכל להפרע מהם. אולם למרות

הכל כשיביא עליהם את היסורים ויד האויב תגבר ותתחזק ואין להם מושיע יבוא הקב"ה ששימש להם מחסה עד כה. אז יראו ויחושו את האמת כי אני אני הוא ואין אלוקים עמדי (דוגמת), אני אמית ואחיה...".

הגאולה

לצרות והעונש יש גבול, שהרי הקב"ה כבר הבטיח לעם ישראל נאמנה כי "אף בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלותם להפר בריתי איתם בי אני ה' אלוקיהם" (ויקרא כ"ו). תחילתה של הגאולה בפרעון "חובותיו" של הקב"ה באויבי ישראל שניצלו את ה"הזדמנות" שניתנה להם והיכו בעם ישראל יותר מכפי שהורשו. באותו זמן יקויים הפסוק החותם את השיר; "הרנינו גויים עמו כי דם עבדיו יקום ונקם ישיב לצריו וכיפר אדמתו עמו". האומות ישבחו את ישראל שהקב"ה נוקם את שפיכת דמם במלחמתם עם אויביהם ומפיס את אדמת ארץ-ישראל והעם היהודי היושב עליה על כל הצרות שעברו עליהם. בסיימו את ה"שירה" פונה משה אל העם ומבקשו: "שימו לבבכם. לשמור לעשות את כל דברי התורה הזאת" ובפרט שלכל עבודתכם יש הרבה שכר: "כי לא דבר ריק (לחינם) הוא מכם, כי הוא חייכם ובדבר הזה תאריכו ימים על האדמה".

מות משה

בסיום הפרשה קורא ה' למשה לעלות אל הר נבו משם יראה את הארץ המובטחת לעם ישראל, ארץ כנען, אליה אין הוא נכנס: "כי מנגד תראה את הארץ ושמה לא תבוא..." בסוף ספר דברים (לד, ה - ח) מסופר על מות משה וימות שם משה... ולא ידע איש את קבורתו עד היום הזה. ומשה בן מאה ועשרים שנה במותו...

פרפראות לפרשה

א . "הַאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וְאֲדַבְּרָה וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ אִמְרֵי פִי" – (פרק ל"ב פסוק א') "ואדברה" = 218 בגימטריא = ירח. & משה רבנו = 613 בגימטריא תרי"ג. משה רבנו מבקש מהשמים והארץ להיות עדים לדבריו שמדבר את בני ישראל. השמים והארץ עומדים לעד, כמו הירח (הנלמד מהמילה "ואדברה") שעומד לעד. במילה "שמים" הכוונה לאנשים חשובים וגדולים, ואילו "הארץ" הכוונה לפשוטי העם.

"ותשמע הארץ אמרי" – אותיות אמת. &&& "האזינו השמים" – אותיות אש.

אש = 301 בגימטריא = הצור. האש גורמת לאובדן מהיר, לא כן הקב"ה שמעניש עוברי רצונו במתינות.

"אמרי פי" = 341 בגימטריא = משא. משא – ראשי תיבות: ממה ששומעים אנשים. כמו שאדם נושא משא על גופו, כך צריך כל אדם מישראל לקחת את דברי הנביא ולהשריש אותם בגופו ובנשמתו.

(ואם לא עושה זאת) "אמרי פי" = 341 בגימטריא = אשם.

פרק ל"ב פסוק ב'

"יִעֲרֹף כַּמָּטֵר לְקַחֵי תִגְל כַּטֵּל אֶמְרָתִי כְּשֵׁעִירִים עָלֵי דָשָׂא וְכַרְבִּיבִים עָלֵי עֵשֶׂב"
דשא = 305 בגימטריא = שה. מאכל השה (כבש) דשא, שם כולל של הצמחים.

עשב = 372 בגימטריא = כבשים. עשב – ראשי תיבות: עשבים שוטים בשדה. ועוד פירוש: עשב – ראשי תיבות: עוונות שנמחקים בכיפור, לאחר תשובה שלימה.

ב . "הֵם קִנְאוּנֵי בְּלֹא־אֵל כְּעֶסוּנֵי בְּהִבְלִיָּהֶם וְאֲנִי אֶקְנִיאֵם בְּלֹא־עֵם

בְּגוֹי נָבֶל אֶכְעִיסֵם" – (פרק ל"ב פסוק כ"א)

"נבל אכעיסם" = 283 בגימטריא = פגר. חכמינו אמרו, שעם ישראל נצל מגזרתו של המן אף על פי שעבדו לצלם של נבוכדנצר והיו ראויים לעונש. אבל זה שעבדו לצלם, היה למראית עין ואילו בליבם לא האמינו כלל באותה עבודה זרה. צדיק אמת המקפיד על אדם רשע יכול לעשות ממנו גל עצמות (פגר).

ידוע הדבר, ראשי התיבות של שתי הדברות הראשונות: "אנכי ה'", "לא יהיה" הם א-ל. ובהיפוך אותיות – לא. וזאת הכוונה בפסוק: "הם קנאוני בלא אל, שהפכו אל ל-לא.

ג. "אֵיכָה יִרְדֹּף אֶחָד אֶלְפֵי וּשְׁנַיִם יָנִיסוּ רֶבֶבָה אִם לֹא כִּי צוֹרֵם מְכָרֵם וְהִ' הַסְּגִירָם" (פרק ל"ב פסוק ל')

אלף = 111. כאשר עוזבים ח"ו את הקב"ה, אז אחד מהגויים רודף אלף מעם ישראל וזה רמוז במספר 111. הגוי האחד רודף 1, את היחידים. 1, את העשרות ו-1, את המאות.

"הסגירם" = 318 בגימטריא = חיש (מהר). חיש – ראשי תיבות: חטא ישראל שנרדפים. לפי שחטאו להקב"ה צורם ומכרם וה' הסגירם.

ד . "כִּי אִשָּׂא אֶל שָׁמַיִם יָדַי וְאָמַרְתִּי חַי אֲנֹכִי לְעֵלָם" (פרק ל"ב פסוק מ')
"אשא אל שמים" – אותיות שלם.

שבועה בדבר הקיים כמו השמים, דבר השלם אפשר להישבע בו בדבר הקיים.
"אנכי לעלם" = 251 בגימטריא נאר. בתפילת שחרית של יוה"כ אנו אומרים:
"אדיר ונאור בורא דוק וחלד, מי אל כמוך".

ה . "וּמַת בְּהָר אֲשֶׁר אַתָּה עֹלָה שָׁמָּה וְהֶאֱסַף אֶל עַמִּיךָ כַּאֲשֶׁר מַת אֶהְרֹן
אֶחָיֶךָ בְּהַר הָהָר וַיֵּאֱסַף אֶל עַמּוּי" (פרק ל"ב פסוק נ')

"ומת" – אותיות מות. "שמה" – אותיות משה וגם אותיות השם.
"בהר ההר" = 417 בגימטריא = זית.

הזית היא משבעת המינים, כך משה ואהרון משבעת בחירי ישראל.
אברהם, יצחק, יעקב, משה, אהרון, דוד ושלמה.
"ויתאסף אל עמיו" – עמיו – ראשי תיבות: עם ישראל ומשה.
לעילוי נשמת האשה הצדקנית יעל ע"ה בת אהובה תחי' נלב"ע כ"ז מר חשוון
התשע"ב

ו . "הֵאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וְאֲדַבְּרָה" (לב, א)

לעתיד לבוא יבואו כנסת ישראל ויאמרו לפני הקב"ה רבש"ע כתבת בתורתך 'הן
ישלח איש את אשתו והלכה והיתה לאיש אחר לא תשוב אליו עוד', ואתה
גרשתנו בין האומות והיאך אתה יכול להחזיר אותנו לך, ואמר להם הקב"ה איש
כתיב בפרשה, אנוכי קל ולא איש. (מדרש רבה פרשה זו).
מה פשר תשובת הקב"ה, דלמאי אהני מה דדוקא איש כתיב בפרשה.
ויש לפרש ע"פ מה דאי' בגמ' (גיטין עז, א) דהזורק גט לאשתו בתוך ביתו או חצירו
אינה מגורשת.

לפ"ז יבואר, דכל איש יכול ליתן גט לרשות שאינו שלו, אך הקב"ה מלא כל הארץ שלו וכיצד יחשב שהגט יצא מרשותו לרשות אחרת, וע"כ אין הגירושין חלין כלל.

ז . "הָאֲזִינוּ הַשָּׁמַיִם וְאֲדַבְּרָה וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ אִמְרֵי-פִי." (לב, א)

משה רבינו נוקט בלשון האזנה אצל השמים, ואצל הארץ נוקט לשון שמיעה, והנה מוצאים אנו שהנביא ישעיהו אומר להפך (ישעיה א, ב) 'שמעו שמים והאזינו ארץ' וצריך להבין מדוע הפך את הלשונות.

ה'ילקוט שמעוני' (רמז תתקמ"ב) תירץ ע"כ שהרי אין עדותן של עדים מתקבלת אלא א"כ נמצאה עדותן מכוונת, כלומר ששניהם תואמים זה את זה להפליא, ואם לא נמצאה עדותן מכוונת אין עדותן מתקבלת. ולכן אילו היינו מסתפקים בדבריו של משה רבינו בלבד, היו השמים עלולים לומר האזנתי אך לא שמעתי, וכן הארץ היתה אומרת שמעתי אך לא האזנתי, ונמצאת עדותן אינה מכוונת, לפיכך בא ישעיהו והפך הלשונות כדי שגם השמים ישמעו וגם הארץ תאזין. אך עלינו להבין א"כ, מדוע משה רבינו לא דאג כבר לכך שעדותן תהא מכוונת, ואמר ע"כ בעל ה'נודע ביהודה' דהרי אף עדות שאינה מכוונת נחשבת לעד אחד, והדין הוא דבן נח נידון אף בעד אחד, וא"כ יש לנו לומר ממה נפשך. שהרי משה רבינו מינה את העדים הללו לקבלת התורה ולכך לא צריך עדות מכוונת, משום דאם בנ"י יודו בקבלתה אין צורך בעדות כלל, ואם לא יודו ויכפרו בה יחשבו כבני נח שנדונים אף בעד אחד, וא"כ בכל מקרה נתייחס לעדות זו. מה שאין כן ישעיהו הנביא, שביקש עדים לעזיבת בנ"י את התורה, ואם יכפרו ויאמרו לא עזבנו את ה' יצטרכו שני עדים כיון שבשעה זו דינם כבר בוודאי היה כישראל וזקוקים לשני עדים שעדותם מכוונת.

ח . "יֵעָרֵף כַּמָּטֵר לְקַחֵי תִזְלַ כַּטֹּל אִמְרַתִּי" (לב, ב)

כאשר יורד הגשם או הטל על גינת הירק – אמר הצדיק רבי שמחה בונים מפשיסחא – אין ההשפעה הטובה ניכרת מיד על הירקות. ברגע זה לא רואים שום שינוי אולם לאחר זמן, כאשר הירק גדל יפה, אנו מבינים כי הגשם שהשקה אותו פעל והצמיח אותו לשיאו.

ממש כמו הגשם והטל כן הוא גם האדם שלומד תורה ומקיים מצוות ה', אין
ההשפעה המבורכת ניכרת מייד, אולם לאחר זמן כאשר רואים את האדם ומידותיו
הנעלות עד שהבריות אומרות: ראו פלוני, כמה נאים דרכיו! כמה מתוקנים מעשיו!
אשרי אביו שלמדו תורה! אשרי רבו שלימדו תורה!
אז מבינים את רוב הברכה שקיבל בלימודו ובקיום המצוות.

ט. "כִּי שֵׁם יְהוָה אֶקְרָא הָבוּ גִדְל לְאֱלֹהֵינוּ." (לב,ג)

פירש"י כשאקרא ואזכיר שם ה' אתם הבו גודל לאלוקינו וברכו שמו, מכאן אמרו
שעונין ברוך שם כבוד מלכותו אחר ברכה שבמקדש. וכבר תמהו כיון שמשם
בגבולין היה כיצד הזכיר שם המפורש.

אמנם נראה דדין אמירת שם המפורש לאו במקום המקדש תלי, אלא במקום גילוי
שכינה. וראיה לזה מדברי תוס' (סוטה לח, א ד"ה הרי) ושם הביאו דברי הספרי
דבכל מקום אשר אני נגלה שם תהא מזכיר את שמי, והיינו בית הבחירה. וכתבו
תוס' ונראה דמזה הטעם נמנעו כהנים לברך בשם המיוחד משמת שמעון הצדיק
כדאמרי (יומא דף לט, ב) לפי שלא זכו לשוב לגילוי שכינה. ומבואר מדבריהם דהא
דילפינן דבמקדש אומר השם ככתבו, אי"ז דין מיוחד במקדש אלא מחמת דשם
נגלית שכינה, ולפ"ז עולה דבכל מקום שתהא בו גילוי שכינה אף חוץ למקדש,
יאמר בו דין אמירת השם ככתבו.

והנה מטיין משמיה דהגר"ח מאי דכתיב אצל משה (במדבר יב, ז) לא כן עבדי משה
בכל ביתי נאמן הוא. וביאר הגר"ח דכל הנביאים מלבד דברי הנבואה שנתבאו היו
שאר דבריהם דברים בעלמא, אבל משה רבינו כל דבוריו היו בגדר נבואה. והנה
בנבואת משה נאמר שהיתה במעלה משאר הנביאים ששכינה מדברת מגרונו.
ולפ"ז נראה דבכל מקום שהיה משה מדבר הרי הוא מקום של גילוי שכינה, ולפיכך
היה משה מזכיר בכל מקום שם המפורש והיה חיוב ענית בשכמל"ו מפני הזכרת
שם במקום גילוי שכינה. (אמנם יעוין ברש"י ברכות כא, א שכתב דאף כשמשה היה
מברך היו עונין אחריו אמן ולא בשכמל"ו וצ"ע).

י. "עַם נָבֵל וְלֹא חָכָם הֵלֹוא-הוּא אָבִיךָ קִנְיָךְ הוּא עֲשֵׂךְ וַיִּכְנַנְךָ." (לב,ו)
וברמב"ן פירש ד'עם נבל' הכוונה ששכחו הטובה שעשה להם עב"ל, ובפ"י בעלי
התוס' כתבו דהא דכתיב לקמן (פסוק כא) ואני אקניאם בלא עם בגוי נבל אכעיסם
הוא מדה כנגד מדה להנאמר כאן עם נבל ולא חכם.

והנה הא דכתיב לקמן בגוי נבל פירשו חז"ל בספרי והובא ברש"י שם, בגוי נבל
אלו הכופרים וכן הוא אומר אמר נבל בלבו אין אלוקים עב"ל, ולכאורה כיון
דהתם הוי מדה כנגד מדה לנאמר כאן א"כ לכאורה משמע דהא דכתיב הכא עם
נבל שפירושו שהם כפויי טובה, הוא דבר אחד עם מה דכתיב לקמן בגוי נבל
שפירושו אפיקורסות, והדבר טעון ביאור מה השייכות בין אלו ב' ענינים כפיית
טובה ואפיקורסות.

ונראה בזה ע"פ מה שהבאנו בשם מדרש הגדול וזה לשונו, ויקם מלך חדש על
מצרים אשר לא ידע את יוסף, והלא עד היום הזה מצרים יודעים חסדו של יוסף,
אלא שהיה יודע ולא השגיח עליו וכפר בטובתו, ולבסוף כפר בטובתו של הקדוש
ברוך הוא שאמר לא ידעתי את ה', הא למדת שכפיית טובה הוקשה לכפירה
בעיקר. לכך הקב"ה מזהיר את ישראל ואומר אנכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך
מארץ מצרים הזהירו שלא תכפו טובתי שכפוי טובה אינו יכול לקבל פני מלכות
שמים עב"ל, הרי להדיא שכפיית טובה היא סתירה לאמונה, וזהו כאז המדה כנגד
מדה 'עם נבל' שאין מכיר בטובתו של הקב"ה, והעונש לזה מפורש בגוי 'נבל'
אכעיסם, שהם האפיקורסית וכמו שפירש בספרי הנ"ל, והצווי לבל נהיה כפויי
טובה מבואר במדרש הגדול הנ"ל דהוא מקרא ד'אשר הוצאתיך מארץ מצרים'.
ובאמת נראה דכל זה נכלל בדברי הארחות חיים להרא"ש (אות כ"ו) שכי לבטות
בה' בכל לבבך ולהאמין בהשגחתו הפרטית ובזה תקיים בלבבך היחוד השלם
בהאמין בו, כי עיניו משוטטות בכל ועיניו על כל דרכי איש ובוחן לב וחוקר כליות,
כי מי שאינו מאמין ב'אשר הוצאתיך מארץ מצרים' אף ב'אנוכי ה' אלוקיך' אינו
מאמין, ואין זה יחוד שלם כי זהו סגולת ישראל על כל העמים וזה יסוד כל התורה
כולה עב"ל. ובפשטות כוונתו דמי שאינו מאמין באמונה פרטית חסר לו גם
באמונת 'אנכי' דהיינו אחדות השם, אמנם להנתבאר בקרא ד'אשר הוצאתיך'
למדנו לבל נהיה כפויי טובה, יתכן דגם זה כלול בדבריו דמי שאינו מאמין באשר

הוצאתיך דהיינו שחסר לו ההרגשה של הכרת הטוב גם באנכי ה' אלוקיך אינו מאמין, וכמבואר במדרש הגדול הנ"ל 'שכפוי טובה' אינו יכול לקבל פני מלכות שמים

י . "כִּי-גוֹי אֲבֹד עֵצוֹת הַמָּה וְאִין בְּהֶם תְּבוּנָה." (לב, כח)

ולכאורה מי שהוא אובד עצות הרי זה מחמת חוסר תבונה, ומה צריך לחזור ולומר 'זאין בהם תבונה'.

אלא דמצינו בגמ' (מגילה יב, ב) דאחשורוש שאל בתחילה את חכמי ישראל, כדת מה לעשות בושתי, ואמרו חכמים, מה נעשה, אם נאמר לו שיהרגה הרי למחר כשיתפקח יתבע את דמה מעמנו, ואם נפסוק את דינה לפטור הלוא יש בכך זלזול במלוכה, לפיכך אמרו לו לאחשורוש מיום שחרב בית המקדש וגלינו מארצנו, נטלה עצה מעמנו ואין בידינו לדון דיני נפשות, לך אל עמו ומואב היושבים במנוחה והם יפסקו את הדין.

הרי לנו, דפעמים באים למצב של 'אובדי עצות' אך לא מחמת חוסר תבונה, אלא אדרבה מבינה יתירה דמתוך ההפסד שיכול לבוא מעדיף המשיא עצה לומר שאין בידו עצה.

לפיכך הוצרך הכתוב להוסיף דגוי אובד עצות מחמת 'זאין בהם תבונה'.

י"א . "כִּי-יִדִין יְהוָה עַמּוֹ וְעַל-עַבְדָּיו יִתְנַחֵם כִּי יֵרָאֶה כִּי-אֲזַלְתָּ יָד וְאָפֶס עֲצוֹר וְעָזוּב." (לב, לו)

ולכאורה כיצד יכול הקב"ה לדון את עמו, והלוא קיי"ל אין עד נעשה דיין, והקב"ה דן ע"פ מה שראה בעצמו, בסדר 'ייטב פנים' (דרוש לשבת תשובה) תירץ, דכל הטעם דאין עד נעשה דיין היינו משום שהרואה במו עיניו את המעשה אינו יכול להפך בזכותו, אבל הקב"ה צדיק וישר, ואף כשרואה את מעשה העבירה אומר אנן גרמתי לו שבראתי יצה"ר כפי שאמרו חז"ל, ולפיכך יכול אף הוא בעצמו להיות דיין כיון שיהפך בזכותו.

עפ"ז יש לפרש את הפסוק שלפנינו 'כי ידין ה' עמו' דה' אף שהיה עד גם דן כיון ש'על עבדו יתנחם כי יראה כי אזלת יד'. כפי שפירש רש"י 'יתנחם הקב"ה על עבדיו לשוב ולרחם עליהם', כיון שיודיע שידם קצרה ובאונס יצרם חטאו.

י"ב . "וַאֲיִן מִיְדֵי מִצִּיל." (לב, לט)

סנהדרין דף צח עמוד ב':

אמר רב: לא אברי עלמא אלא לדוד.

ושמואל אמר: למשה.

ורבי יוחנן אמר: למשיח.

והנה גימטרייה כוללת של שלושת העיניינים האלו משה דוד משיח כגימטרייה 717 "וואין" עם הגימטרייה הגבוהה לנון הסופית של וואין העולה 700 שכן על ידי משה דוד משיח נעשית ההצלה הסופית מהגלות משה שר התורה דוד המלך ומשיח גואל.

אך יש לזכור שמה שאנחנו מחכים למשה שבדור ולדוד אשר יקים לנו השם ולמשיח צדקנו הכל הוא בחינת מידי מציל כלומר מידיו של השם ולא לצפות לעניינים האלו כדבר בפני עצמו אלה מידיו של השם בלבד נעשית ההצלה האמיתית מהגלות במהרה בימנו אמן.

י"ג . "אם-שְׁנוֹתַי בְּרֶק חֲרָבִי וְתֹאחֲזוּ בְּמִשְׁפַּט יְדֵי אָשִׁיב נָקָם לְצָרֵי וְלִמְשַׁנְּאֵי אֲשִׁלֵּם." (לב, מא)

'אשיב נקם וגו' למדו רבותינו באגדה, מתוך לשון המקרא שאמר ותאחזו במשפט ידו, לא כמדת בשר ודם מדת הקב"ה, מדת בשר ודם זורק חץ ואינו יכול להשיבו והקב"ה זורק חציו ויש בידו להשיבם כאילו אוחזן בידו, שהרי ברק הוא חצו שנאמר כאן ברק חרבי ותאחזו במשפט ידי וכו'. (רש"י ומקורו מהמכילתא).

והנה איתא בגמ' (תענית כט, א) 'בשבעה נכנסו נכרים להיכל ואכלו וקלקלו בו שביעי ושמיני, ותשיעי סמוך לחשיכה הציתו את האור והיה דולק והולך כל היום כולו וכו', והיינו דאמר רבי יוחנן אלמלי הייתי באותו הדור לא קבעתיו אלא בעשירי מפני שרובו של היכל בו נשרף'.

יש להקשות ע"ז, דהלוא רבי יוחנן הוא זה שסובר 'אשו משום חציו', דהיינו שהמדליק אש נחשב דהוא בעצמו זרק חץ, וכל מה שנשרף על ידו נחשב כאילו הוא בידיים עשה את ההיזק, והקשה על כך ה'נימוקי יוסף' דא"כ כיצד מותר לפי רבי יוחנן להדליק נרות בערב שבת עם חשכה, הלוא נחשב כאילו הוא בעצמו מבעיר את האש במשך כל זמן הבעירה, ותירץ הנימו"י דהחויב משום חציו היינו

דבשעה שיצא החץ ממנו נחשב כאילו נגמר המעשה, ובע"ש גמר מצידו את כל פעולה ההדלקה.

ולכאורה א"כ כיצד אמר רב יוחנן דהיה קובע את הצום בעשירי, והלוא לדידיה נחשב כאילו כל הפעולה נגמרה ברגע הראשון, וא"כ אדרבה זהו טעם לקבוע את יום התשיעי כיון שאז התחיל הבעירה. (מפורסם על כך התירוץ המופיע במספר ספרים וביניהם 'המאיר לעולם' לרבי מאיר מיכלשטאט זצ"ל ובספר 'זכרון יהונתן' (חלק חו"מ ס"ב) דדברי הנימו"י מתייחסים אל האדם המדליק דנחשב כאילו נשרף כולו בשעת ההדלקה, אך לגבי הדבר הנשרף לא נחשב כשרוף בשעת הדלקה אלא כל הזמן הולך ודולק, ולכן לגבי קביעת יום התענית התייחסו לענין ביהמ"ק שנשרף שכלפיו נחשב שכל היום נשרף).

ואולם לפי דברי המכילתא שהובאו ברש"י ניחא שפיר דדברי הנימו"י יכולים להתקיים בבשר ודם. שכיון שזרק את החץ אין בידו להשיבו, אבל את ביהמ"ק שרף הקב"ה בעצמו וכפי שאי' בגמ' (ב"ק ס, ב) שהקב"ה אמר עלי לשלם את הבערה שהבערתי, וא"כ הרי הקב"ה ביכלתו להשיב את החץ, ולכן לא נחשב כאילו כבר נשרף ביהמ"ק בתחילה. ומכיון שביהמ"ק המשיך לבעור ברובו ביום העשירי לפיכך אמר רבי יוחנן דהוא היה קובע את הצום ביום העשירי.

י"ד . "הֲרַנְנוּ גוֹיִם עֲמוּ פִי דָם – עֲבָדָיו יְקוּם" (לב, מג)

בזמירות שבת בזמר "דרור יקרא", נאמר: "אלוקים תן במדבר הר, הדס שיטה ברוש תדהר" ולכאורה צריך להבין,

האם זה מה שמטריד אותנו כרגע, שבמדבר יהיה הר, או הדס, שיטה, ברוש ותדהר!?

ונראה לבאר ע"פ הגמרא במסכת ראש השנה דף כ"ג ע"א, אמר רבי יוחנן כל שיטה ושיטה (שם של עץ) שנטלו נוכרים מירושלים, עתיד הקב"ה להחזירן לה, שנאמר "אתן במדבר ארז שיטה", ואין מדבר אלא ירושלים, שנאמר "ציון מדבר היתה".

א"כ, המשורר מבקש: אלוקים, תחזיר לירושלים שהיא המדבר, ולהר הבית את ההדס, שיטה, ברוש ותדהר.

וממשיכה הגמרא שם: ואמר רבי יוחנן אוי להם לעובדי כוכבים שאין להם תקנה שנאמר, "תחת הנחושת אביא זהב ותחת הברזל אביא כסף ותחת העצים נחושת ותחת האבנים ברזל. תחת רבי עקיבא וחבריו מה מביאים? ועליהם הוא אומר "ונקיתי דמס לא נקיתי". וביאור הפסוק "ונקיתי דמס לא נקיתי" (שהרי משמע נקיתי, ומשמע לא נקיתי), הוא: שהקב"ה אומר, אני מוכן לנקות לגויים על שאר הדברים שלקחו והרסו, על רכבות מלאות זהב ששדדו הנאצים מהיהודים וכו' וכו'.

אבל דמס לא נקיתי. את דמס של ישראל, זה לא אנקה להם, לגויים. ואנו מחכים לראות שהקב"ה ינקום לעיננו נקמת דם עבדיו השפוך. כידוע, אחת מהסיבות שמצאו הגויים להרוג בנו, היתה "עלילות הדם", שכביכול אנו משתמשים בדמם לאפית המצות. בדרך כלל היה "נעלם" איזה ילד גוי, ו"מצאו" אותו אצל אחד היהודים, וזו היתה ה"הוכחה" שאנו רוצחים ע"מ להשתמש בדם. בספר "עולמו של אבא", מספר שעד כדי כך הגיעו הדברים, שבקהילה אחת בהונגריה קרה, ששבוע לפני חג הפסח נמצא ילד הרוג בקרבת בית הכנסת ואימה ופחד נפלה על כל בני הקהילה, שוב יאמרו הגויים שהיהודים הרגו את הילד, כי הם זקוקים לדמו למצות, והערלים ינקמו את נקמת דמו. התאספו ראשי הקהילה ודנו כיצד לקדם את פני הרעה. לפתע נפתחה הדלת ושמש הקהילה פרץ לתוך החדר ואמר בשמחה: מזל טוב, ברוך ה' התברר שההרוג הוא ילד יהודי...

ט"ו . "וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה" (לב,מת)

וידבר ה' אל משה בעצם היום הזה בשלושה מקומות נאמר בעצם היום הזה וכו' אף כאן במיתתו של משה נאמר בעצם היום הזה, לפי שהיו ישראל אומרים בכך וכך אם אנו מרגישים בו אין אנו מניחין אותו אדם שהוציאנו ממצרים וכו'. (רש"י). כיצד אמרו ישראל 'אין אנו מניחין אותו' וכי היה ביכלתם למנוע את מיתתו של משה רבנו, וביאר רבי חיים שמואלביץ זצ"ל דבני ישראל היו מרבים בתפילה ומתחננים לפני הבורא שלא יקח את משה.

אולם הגרי"ז זצ"ל אמר שא"צ לומר כן, אלא דמכיון שנאמר לו 'זמות בהר אשר אתה עולה שמה', הרי לנו דהעלייה להר היא תנאי הכרחי למיתת משה, והיה בידם למנוע ממנו מלעלות להר ובכך היו מעכבין את מיתתו

ט"ז . "וּמַת בְּהָר אֲשֶׁר אַתָּה עֹלָה שָׁמָּה וְהֶאֱסַף אֶל-עַמִּיךָ כַּאֲשֶׁר-מַת
אֶהְרֵן אֶחִיךָ בְּהָר הָהָר וַיֵּאֱסָף אֶל-עַמּוּיו." (לב,ג)

כאשר מת אהרן אחיך באותה מיתה שראית וחמדת אותה, שהפשיט משה את
אהרן בגד ראשון והלבישו לאלעזר, וכן שני וכן שלישי וראה בנו בכבודו, אמר לו
משה אהרן אחי עלה למיטה ועלה, פשוט ידיך ופשוט, פשוט רגליך ופשוט, עצום
עיניך ועצם, קמוץ פיך וקמץ, והלך לו. אמר משה אשרי מי שמת במיתה זו (רש"י).
מה בדיוק חמד משה במיתת אהרן. ונראה, דהלוא האדם בהיותו בעולם חייב
לחיות ע"פ ה' ולשמור את כל מצוותיו, ואולם כשמת נעשה חפשי מן המצוות,
ואולם במיתת אהרן מצינו דאף המיתה היתה ע"פ ה', דקיים את צווי המיתה אחד
לאחד, דנצטווה לעלות למיטה וקיים ועלה, נצטווה לפשוט את ידיו ופשוט, וכו'.
אל כך נתאוה משה רבינו שאף מיתתו תהיה על פי ה', ואכן זכה לכך כדכתי'
זמות בהר', דאף על מיתתו נצטווה, וכדסיים הכתוב ואמר (לקמן לד, ה) 'זימת שם
משה עבד ה' בארץ מואב על פי ה'.

ט"ז . "עַל אֲשֶׁר מְעַלְתֶּם בִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִי-מְרִיבַת... (לב,נא)
אומר ה"משך חכמה" כי הגאון מווילנא מבאר את המושג "דין וחשבון", ולכאורה
צריך לעשות קודם חשבון ורק לאחר מכן לתת את הדין!
אלא שראשית יש לתת דין על מה שעשית, ולאחר מכן בוחנים מה היית אמור
לעשות באותו הזמן. וכאן בני ישראל נותנים דין על אשר מעלתם בי, ומעבר לכך
מגיע להם עונש על אשר לא קדשתם את ד'...

י"ז . "כִּי חָלַק יְהוָה עִמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נִחְלָתוֹ" (ל"ב , ט') - בני ישראל נמשלו
לחבל. לכששזורים חבל עבות מהרבה חוטים, אף אם יש ביניהם חוטים פגומים אין
מבחינים בהם, ולא עוד אלא שהם מוסיפים חוזק לחבל. הוא הדין גם בבני ישראל,
שבזמן שהם מלוכדים ושזורים יחד, אזי אפילו הגרועים שבהם מביאים תועלת
לעצמם ולכלל. (הה"ק מהר"ם מקוברין ז"ל)

י"ח . "וַיֹּאמֶר אֶסְתִּירָה פָּנַי מִפְּנֵי מַהם אֲרָאָה מָה אַחֲרִיתָם כִּי דוֹר תִּהְיֶה הָמָּה בְּנִים לֹא
אֲמֵן בָּם" - אף כי אסתיר פני מהם ואפקירם בידי מקרי הטבע, לא יהא הדבר נוגע

אלא להווא, אולם "אראה מה אחריתם" – בנוגע לעתידם לא אעלים עיני מהם.
הקב"ה מבטיח שלא יסיר מעם ישראל את השגחתו כדי לשמור על נצחיותם
ולמנוע מהם כליה חלילה. (שם משמואל)

י"ט . שבת שובה

השבת שבין ראש השנה ליום כיפור נקראת בשם "שבת שובה" בשבת זו אנו
קוראים בהפטרה את דבריו של הנביא הושע " שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל עַד, ה' אֱלֹהֶיךָ כִּי
כָשַׁלְתָּ, בְּעֹנֶךָ" דבריו של הנביא סובבים סביב נושא חזרת בני ישראל לקיים את
אורח החיים כפי שמכתיבה לנו התורה והנביא הושע מסיים במילים "מִי חָכֵם וַיִּבֶן
אֵלָה נְבוֹן וַיִּדְעַם. כִּי יִשְׂרָיִם דְּרָכֵי ה' וַצַּדִּיקִים יִלְכוּ בָם וּפְשָׁעִים, יִכְשְׁלוּ בָם" יש
וקוראים לשבת זאת "שבת תשובה" היות ומתקיימת בתקופת עשרת ימי
התשובה. בהרבה קהילות נהוג שהרב דורש בהלכות תשובה לעורר הציבור
ולהכינם ליום הכיפורים אשר יבוא אלינו לסליחה ולכפרה ולטובה ביום השבת
הבא.

כ . משמעות תקיעות השופר

כותב הרמב"ם (רבי משה בן מימון):

בראש השנה אנו תוקעים בשופר: תקיעה, שברים ותרועה... ישנם בעולם שלושה
מצבים לאדם:

מצב 1: שהכל מסתדר לו בחיים, כל התכנונים שרוצה לעשות בעתיד –
נעשים. והוא חי באושר. זה אדם שהוא כמו התקיעה שהקול שלה תמיד ישר ללא
מעידות.

מצב 2: אדם שמדי פעם נופל ונכשל אך בדר"כ הוא מסתדר בחיים. זה אדם
שהוא כמו שברים, מדי פעם יש משברים כמו הקול של השברים, יש מעת לעת
עצירות ומעידות.

מצב 3: אדם שתמיד נופל ונכשל, לא מצליח לו בחיים! כישלון אחד גדול. זה
אדם שהוא כמו תרועה שכל רגע יש הפסקה ושבירה. תרועה מזכירה קול בכי.
אך בסופם של כל התקיעות יש תקיעה: "תשר"ת, תש"ת, תר"ת.
עלינו לבטוח בקב"ה ולהאמין שבסוף תגיע התקיעה, ובע"ה שהמצב יסתדר...

"באין מליץ יושר מול מגיד פשע תגיד ליעקב דבר חוק ומשפט" – באין מליץ יושר, במידה אין אף אחד שיגיד זכות, תגיד ליעקב דבר חוק ומשפט – תגיד להם שדבר זה הינו חוק ודין שהרי "סנהדרין שראו כולם לחובה פוטרים אותו מיד, כולו חייב – זכאי" (סנהדרין). אם כל הדיינים מחייבים ואין אף אחד מליץ יושר ביניהם, מזכים אותו. (רבי ר' בונם מפשיסחא)

כ"א . צום גדליה

מי היה גדליה ומדוע "זכה" שאנו נצום לכבודו?

לאחר שנבוכדנצר מלך בבל כבש את ירושלים והחריב את בית המקדש הראשון הוא הגלה את רוב היהודים לבבל (עיראק) ובארץ נשארו קצת יהודים רובם עניים. על שארית הפליטה הזאת הפקיד מלך בבל את גדליהו בן אחיקם כנציב בארץ. גדליהו היה בן למשפחה שהיתה מעורבת במלכות יהודה ובשל כך היה מתאים לתפקיד. בעקבות מינויו, היהודים שישבו בארצות עמון, מואב ואדום חזרו מקצתם לארץ ואולם מלך בני עמון לא ראה בעין יפה זאת והוא הוציא "פקודת חיסול" נגד גדליהו ושלח את ישמעאל בן נתניה. אנשי גדליהו שמעו על הכוונה והזהירו אותו ואולם גדליהו לא האמין להם. וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו, הֲיִדַעַתְּ דַעַבִּי בְּעֵלִים מֶלֶךְ בְּנֵי עַמּוֹן שָׁלַח אֶת יִשְׁמַעְאֵל בֶּן נַתְנִיָּה, לְהַכְתִּיף, נַפְשׁ; וְלֹא הֶאֱמִין לָהֶם, גְּדַלְיָהוּ בֶן אַחִיקָם" (היה נאיבי)

כאשר אחד מנאמניו רצה לפגוע בישמעאל בן נתניה אסר גדליהו עליו לבצע זאת "ויוחנן בן קרח אמר אל גדליהו בסתר במצפה לאמר, אלכה נא ואכה את ישמעאל בן נתניה, ואיש, לא ידע; למה יכפה נפש, ונפצו כל יהודה הנקבצים אליך, ואבדה, שארית יהודה. ויאמר גדליהו בן אחיקם אל יוחנן בן קרח, אל תעש את הדבר הזה כי שקר אתה דבר, אל ישמעאל" ובנוסף קיבל את ישמעאל בכבוד רב ו"פתח לו שולחן" וכאשר נפגשו התנקש בו ישמעאל ובנוסף הרג ישמעאל בן נתניה את רוב היהודים שהיו עימו. "ויהי בחדש השביעי, בא ישמעאל בן נתניה בן אלישמע מזרע המלוכה ורבי המלך ועשרה אנשים אתו אל גדליהו בן אחיקם המצפתה; ויאכלו שם לחם יחדו, במצפה. ויקם ישמעאל בן נתניה ועשרת האנשים אשר היו אתו, ויכו את גדליהו בן אחיקם בן שפן בחרב וימת אתו" כל התקרית הזאת נעשתה בביתו של גדליהו ללא ידיעת העם.

בפרק מ"א בספר ירמיהו (מומלץ לקרוא) מתואר כיצד ישמעאל בעורמה החל להשמיד את היהודים עד שלבסוף גבר עליו נאמנו של גדליהו והוא נאלץ לברוח לארץ עמון. בעקבות הרצח רצו היהודים שנשארו לרדת למצרים והתייעצו עם ירמיהו. ירמיהו יעץ להם להישאר בארץ ואולם הם החליטו לרדת למצרים למרות הזהרותיו ובכך נשארה הארץ שוממת וזו בעצם הסיבה העיקרית שאנו צמים. במילים אחרות חכמינו זכרונם לברכה קבעו את יום רציחת גדליהו כיום צום כדי להתאבל על הפסקת הריבונות היהודית בארץ ישראל בתקופה ההיא.

בין אדם לחבירו

מצוות הכנסת אורחים / / הרב שמעון בוחניק

אין הקב"ה אוהב אלא למי שאוהב את ישראל, וככל שאדם מגדיל את אהבתו לישראל, גם הקב"ה מגדיל את אהבתו אליו. אלה הרועים האמיתיים של ישראל, שהקב"ה חפץ בהם מאוד, שמוסרים עצמם על ולמען צאנו, ודרשים ומשתדלים על שלומם וטובתם בכל הדרכים, ועומדים תמיד בפרץ להתפלל עליהם ולפתוח להם שערי ברכה.

אמר רבי עקיבא ואהבת לרעך כמוך, זה כלל גדול בתורה, כלומר הרבה מצוות תלויות בכך, והמתנהג עם חבירו בדרכי חיבה ושלוש עליו הכתוב אומר "ישראל אשר בכך אתפאר".

למה הדבר דומה לאב שאינו אוהב שום אדם יותר ממי שהוא רואה שאוהב את בניו אהבה נאמנה, והוא דבר שהטבע יעד עליו.

מצות עשה מדרבנן לבקר חולים, לנחם אבלים, להוציא המת, להכניס הכלה, וללוות האורחים, ולהתעסק בכל צרכי הקבורה, לשאת על הכתף, ללכת לפניו ולספוד ולחפור ולקבור וכן לשמח הכלה והחתן, ולסעודם בכל צורכיהם, ואלו הן גמילות חסדים שבגופו שאין להם שיעור.

אף על פי שמצוות ביקור חולים נוחם אבלים הכנסת כלה וכדומה הם מדרבנן, הרי הן בכלל ואהבת לרעך כמוך, וכל הדברים שאדם מישראל רוצה שאחרים יעשו לו, מצווה הוא לעשותם לאחיו ולאחרים, מבני ישראל.

מובא במסכת שבת: גדולה הכנסת אורחים כהשכמת בית המדרש, רב דימי מנהרדעא אמר יותר מהשכמת בית המדרש. אמר רב יהודה אמר רב: גדולה הכנסת אורחים מהקבלת פני שכינה.

עוד נאמר שם: שישה דברים אוכל פירותיהם בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא ואלו הן: הכנסת אורחים, ביקור חולים, עיון תפילה, השכמת בית המדרש, המגדל בניו לתלמוד תורה, והדן את חבירו לכף זכות.

בשלושה דברים גדולה גמילות חסדים יותר מן הצדקה. הצדקה בממונו, גמילות חסד בין בגופו בין בממונו. צדקה לעניים, גמילות חסד בין לעניים בין לעשירים.

צדקה לחיים, גמילות חסד בין לחיים ובין למתים. הכנסת אורחים היא חלק מגמילות חסד.

לעולם ישתדל אדם בהכנסת אורחים, שאין לך מצווה גדולה מזו. אמרו חכמים: בזמן שבית מקדש קיים מזבח מכפר על האדם, ועכשיו שאין בית מקדש קיים שולחנו של אדם מכפר עליו, שנותן פרוסה לעני.

המשכים ללכת לבית המדרש ונזדמנו לו אורחים, מוטב שיתעסק במצוה זו שבאה לידו. במה דברים אמורים כאשר אין בביתו אנשים שיקבלו את האורחים כהוגן, זאת על פי פסק השו"ע שאדם העוסק בתורה ונזדמנה לו מצווה היכולה להיעשות על ידי אחרים, לא יבטל לימוד תורה.

הזהיר במצוות הכנסת אורחים זוכה לבנים, שכן אברהם בתחילה היה עץ יבש בלי בנים, ואחר שנטע נטיעה זו (הכנסת אורחים) שהמשילה הכתוב לעץ זכה לבנים. כשבאים אורחים לביתו של אדם יקבלם בסבר פנים יפות ויציע להם לאכול או לשתות, כי אולי הם רעבים ומתביישים לשאול.

וייתן להם את המאכלים בפנים מאירות ולא בפנים זועפות, ואף אם יש דבר דאגה בלבו יכסה אותו בפניהם. ובשעת האוכל יראה עצמו כאילו מצטער שלא יכול להביא יותר.

אל יספר בפני האורחים את תלאותיו כי בזה עלול לשבר את רוחם בחשבם שבשבילם אומר דברים אלו ושכמעט יאבד שכרו עבור זה.

5 . מושגים ביהדות ודמויות חשובות בהיסטוריה היהודית

5.1 . חודש תשרי

לחודש תשרי שלושה שמות: החודש השביעי, ירח האיתנים ותשרי. בתורה הוא קרוי החודש השביעי לפי שהוא שביעי למניין החודשים, שמתחיל תמיד מניסן. הוא החודש הראשון בשנה המתחילה בחודש תשרי.

חודש תשרי הוא תמיד חודש מלא – בן 30 ימים.

ראש חודש תשרי הוא ראש השנה.

בקביעת לוח השנה על פי חשבון נקבע: לא אד"ו ראש. כלומר היום הראשון של ראש השנה לעולם לא יחול באחד מן הימים: ראשון, רביעי ושישי. לכן ראש השנה חל בימים שני, שלישי, חמישי או שבת.

מזל החודש: מאזניים

המאזניים מהווים סמל למאזני הצדק בהם נמדדים ונשקלים המעשים הטובים וחטאי הבריות,

אשר ביום הדין ידונו לכף זכות או לכף חובה. אדם שוקל מעשיו ועושה חשבון נפש (עורך מאזן שנתי).

עוד מסמלים המאזניים, את האיזון בין הלילה והיום (אורך היום ואורך הלילה) החל בתקופה זו.

🍎 מקור השם: השם "תשרי" פירושו התחלה במקור, באכדית (Teshritu).

מקור נוסף לשם הוא שמו הבבלי "תשירו" שפירושו: ראשית ובדומה השם בארמית "תשריתו", שפירושו התחלה

בשובם מבבל לציון הביאו עמם בני ישראל את שמות החודשים שנהגו בגולה. "שמות חודשים עלו בידם" (תלמוד ירושלמי).

🔴 חודש תשרי הוא החודש הראשון בשנה לפי הלוח העברי (בשונה מן הלוח הקדום הנזכר בתורה).

בתורה נקרא תשרי "החודש השביעי", שכן הוא שביעי למניין החודשים ליציאת מצרים – מניסן, והראשון לחודשי השנה "בחודש השביעי באחד לחודש יהיה לכם שבתון זכרון תרועה מקרא קודש" (ויקרא כג: כד). [1]1
בנביאים נקרא תשרי "ירח האיתנים". בירח האיתנים בחג, הוא החודש השביעי" (מלכים א' ח: 2)
על פי חז"ל, בחודש תשרי ברא אלוהים את העולם ואת איתני הטבע ומכאן גם השם. ככל הנראה, הסיבה לשם נעוצה בעובדה שבחודש זה מתחילים הנהרות (איתנים) לעלות על גדותיהם.

בלוח החקלאי העברי הקדום – אשר נמצא בחפירות גזר נקרא תשרי "ירח האסיף".

תשרי גם מכונה "מלך החודשים" מפני שחלים בו חגים רבים, ומהיותו חודש מלא של שלושים יום.

🔴 זמן ומועד:

מניין הימים בחודש תשרי הוא 30 יום והוא תמיד חל בסתיו, במקביל לחודשים ספטמבר-אוקטובר של השנה האזרחית. החודש המערבי המקביל לו נקרא "תשרין".

ראש השנה, המציין את תחילתה של שנה חדשה, חל בתאריך א' בתשרי (היום הראשון בחודש הראשון בלוח).
על פי הלוח העברי, היום מתחיל עם שקיעת השמש (או כאשר שלושה כוכבים נגלים בשמים) ולא בחצות הליל

🍁 חגים ומועדים:

בקרב הציבור הרחב נתפס חודש תשרי כחודש החגים וזאת בגלל החגים הרבים שיש בו. ואכן, חודש תשרי הוא החודש העברי שבו מתקיים המספר הרב ביותר של חגים, ימי חול המועד וצומות: ראש השנה, עשרת ימי תשובה, צום גדליה, יום כיפור, סוכות, (שבתוכו גם הושענא רבא), שמיני עצרת ושמחת תורה. [2]2
מזל החודש הוא מאזניים ויש רואים בכך סמל למשמעות החגים החלים בחודש זה (ראש השנה ויום כיפור) שבהם נמדדים המעשים הטובים והרעים שעשה האדם במהלך השנה היוצאת (ובהתאם לכך נקבע גזר דינו לשנה החדשה).

🍁 תופעות טבע:

בחודש תשרי מתאזנים היום והלילה (בחודשי הקיץ היום ארוך יותר מהלילה ובחודשי החורף הלילה ארוך יותר מהיום).
22 בספטמבר – שוויון בין היום ללילה.
בתאריך 22 בספטמבר אורך היום והלילה משתווים, ומרגע זה ואילך הלילות מתארכים והימים מתקצרים.

א' בתשרי

ראש השנה

היום הראשון של עשרת ימי תשובה.

בריאת העולם – היום השישי למעשה בראשית לפי דעת רבי אליעזר.

ג'ש"ם – (לפי המסורת היהודית) – רצח גדליהו בן אחיקם, המנהיג האחרון מתקופת בית ראשון.

ד' תשע"ב – פטירת רבי אמנון ממגנצא, דמות לה מייחסת המסורת היהודית את חיבור הפיוט "ונתנה תוקף".

ה' תרפ"ד – תחילת הנהגת לימוד התלמוד הבבלי בסדר הדף היומי.

ה' תש"א – צרפת של וישי מקבלת את חוק מעמד היהודים
האנטישמי.

ב' בתשרי

היום השני של ראש השנה.

היום השני של עשרת ימי תשובה.

ה'תרנ"א – נולד אביגדור המאירי, סופר ומשורר עברי.

ה'תרפ"ב – נפטר רבי ישראל פרלוב, "הינוקא מסטולין", אדמו"ר בחסידות
קרלין.

ה'תרפ"ד – נולד מרדכי בן-פורת, פעיל ציוני, חבר הכנסת ושר.

ה'תש"ב – הנאצים מבצעים ניסויים ראשוניים בגז במחנה ההשמדה אושוויץ.

ה'תשמ"ח – נפטר אבא קובנר, מנהיג פרטיזנים ומשורר.

ג' בתשרי

צום גדליה לציון רצח גדליהו בן אחיקם, מנהיג שארית הפליטה בישראל

היום השלישי של עשרת ימי תשובה

ה'תש"ה – הוקמה הבריגדה היהודית במסגרת הצבא הבריטי, לשם לחימה
בנאצים

ה'תרל"א – נולד אברהם שפירא, "זקן השומרים", ראש שומרי פתח תקווה

ה'תקנ"ז – נולד ישראל פרידמן מרוז'ין, מייסד השושלת החסידית רוז'ין
והאדמו"ר הראשון שלה

ה'תמ"ג – נפטר הרב אברהם אבלי הלוי גומבינר, מחבר מגן אברהם
ה'תשנ"ו – נפטר סשה ארגוב, מלחין ישראלי
ה'תשע"ב – נפטר הרב גדליה אייזמן, משגיח בישיבת קול תורה בירושלים

ד' בתשרי

היום הרביעי של עשרת ימי תשובה
ה'תקע"א – נפטר הרב אברהם דנציגר, מחבר הספר "חיי אדם"
ה'תרל"ט – נפטר הרב יהודה בן שלמה חי אלקלעי, ממבשרי הציונות
ה'תשנ"ו – נחתם הסכם אוסלו ב'

ה' בתשרי

היום החמישי של עשרת ימי תשובה.
על פי המסורת נולד נפתלי בנו של יעקב אבינו.
ה'תרנ"ג – ראשית הרכבת בישראל בחנוכת מסילת הרכבת מיפו לירושלים
באורך של 82 ק"מ.
ה'תרע"ה – נולד אליהו לנקין, מפקד האצ"ל בירושלים והאונייה אלטלנה.
ה'תשס"ב – נפטר אייזיק שטרן, כנר יהודי-אמריקאי.

ו' בתשרי

היום השישי של עשרת ימי תשובה.

ה'תרצ"ט – גרמניה מספחת את חבל הסודטים.

ה'תש"ז – במשפטי נירנברג נגזר דינם של מנהיגי הנאצים.

ה'תשכ"ה – נפטרה הרבנית חנה שניאורסון אמו של הרבי מליובאוויטש.

ה'תקע"ב – נפטר הרב אריה לייב בן הרב ברוך (הסבא משפולין).

ה'תשע"ב – נפטר הרב חנן פורת.

ז' בתשרי

היום השביעי של עשרת ימי תשובה

ב'שי"ב – (לפי המקרא והמסורת היהודית) נפטר זבולון בן יעקב אבינו.

ה'תרצ"ז – נפטר מאיר דיזנגוף, ראש העיר הראשון של תל אביב.

ח' בתשרי

היום השמיני של עשרת ימי תשובה.

ה'תש"ב – מלחמת העולם השנייה: מתחיל טבח יהודי קייב בבאבי יאר על ידי הנאצים ועוזריהם, במהלכו נרצחו כ-100 אלף מיהודי קייב במשך כשנה.

ה'תשמ"ג – "הפגנת ה-400 אלף" של שלום עכשיו בכיכר מלכי ישראל, במחאה על אירועי סברה ושתילה.

ה'תשמ"ט – הלווין הישראלי הראשון, אופק 1, משוגר לחלל באמצעות טיל שביט.

ה'תשס"ד – הפיגוע במסעדת מקסים בחיפה, 21 נרצחים ו-51 נפצעים.

ט' בתשרי

ערב יום הכיפורים

היום התשיעי של עשרת ימי תשובה.

ה'תש"ך – נפטר הרב יצחק זאב סולובייצ'יק, ידוע בשם "הגרייז" או "הרב מברסק".

ה'תשס"ד – מטוסי חיל האוויר הישראלי מפציצים בסיס אימונים של הג'יהאד האיסלמי ליד דמשק, בתגובה על פיגוע ההתאבדות במסעדת "מקסים" בחיפה יום קודם לכן.

ה'תש"ע – עם כניסת יום הכיפורים נפטר רבי שמעון נתן נטע בידרמן האדמו"ר מלעלוב ונקבר לאחר צאת יום הכיפורים.

י' בתשרי

יום הכיפורים

על פי המסורת הוא יום פטירתם של זכריה בן יהוידע, ורבי עקיבא.

ה'תרכ"ז – נפטר שמואל דוד לוצאטו (שד"ל), פרשן מקרא, בלשן עברי, מתרגם ופילוסוף.

ה'תש"א – ניתנה הפקודה להקמת גטו ורשה בפולין.

ה'תשל"ד – מלחמת יום הכיפורים פורצת כאשר מצרים וסוריה תוקפות את ישראל בצהרי יום הכיפורים.

י"א בתשרי

ד"רכ"ח – נפטר מר בר רב אשי, ראש ישיבת סורא, מאחרוני האמוראים בבבל.

ה'תר"ך – נולד אלפרד דרייפוס.

ה'תרפ"א – נולד הרב עובדיה יוסף, הראשון לציון והרב הראשי הספרדי.

ה'תש"ב – נפטר מנחם אוסישקין, ממנהיגי הציונות.

ה'תש"ז – 11 יישובים חדשים עולים על הקרקע בנגב, תוך לילה אחד, במבצע שמכונה 11 הנקודות בנגב.

י"ב בתשרי

ה'תש"ח – ממשלת בריטניה מודיעה לאו"ם על הסכמתה לפנות את ארץ ישראל (26 בספטמבר 1947).

ה'תש"ט – מלחמת העצמאות: תחילת מבצע יואב לשחרור הנגב.

ה'תשל"ד – מלחמת יום הכיפורים: נכשלה התקפת הנגד של אוגדה 162, בפיקודו של אברהם אדן, מול הצבא המצרי בתעלת סואץ

י"ג בתשרי

ה'תקע"ג – נפטר מאיר אנשל רוטשילד, מייסד שושלת רוטשילד.

ה'תקצ"ח – נפטר רבי עקיבא איגר, מגדולי התורה בדורו.

ה'תרמ"ג – נפטר רבי שמואל שניאורסון, האדמו"ר הרביעי של חסידות חב"ד.

ה'תש"ח – נולד שאול יהלום, פוליטיקאי ישראלי.

ה'תשי"א – תחנת גלי צה"ל מתחילה את שידוריה.

י"ד בתשרי

ערב סוכות

ה'תקע"ה – נפטר רבי ישראל הופשטיין, המגיד מקוז'ניץ.

ה'תש"ט – נפטר הרב יוסף צבי דושינסקי, גאב"ד העדה החרדית בירושלים, פוסק וראש ישיבה. מחבר שו"ת "מהרי"ץ".

ה'תשמ"ב – נפטר דוד מליץ – סופר עברי, ממייסדי עין חרוד.

ט"ו בתשרי

חג סוכות

ב'רנ"ה – על פי המסורת נפטר יעקב אבינו.

ה'תרנ"ה – נולד משה שרת, ראש הממשלה השני של מדינת ישראל.

ה'תרנ"ז – נולד אורי צבי גרינברג, משורר עברי.

ה'תש"ד – נפטר שאול טשרניחובסקי, רופא, משורר עברי ומתרגם.

ה'תשמ"ו – נפטרה יונה וולך, משוררת ישראלית.

ה'תשס"ח – נפטר אברהם אלקנה כהנא שפירא, הרב הראשי לישראל וראש ישיבת מרכז הרב.

ט"ז בתשרי

היום הראשון של חול המועד סוכות. בחו"ל – יום טוב שני של גלויות.

ה'תרפ"ט – נולד אלי ויזל, סופר אמריקאי יהודי, ניצול שואה.

ה'תשל"ד – מלחמת יום הכיפורים: נשיא ארצות הברית, ריצ'רד ניקסון, מורה על הפעלתה של רכבת אווירית לישראל.

י"ז בתשרי

היום השני של חול המועד סוכות.

ה'תרמ"ז – נולד דוד בן-גוריון, ממייסדי מדינת ישראל, ראש ממשלתה ושר הביטחון הראשון שלה.

ה'תש"ח – נולד אהרון צ'חנובר, ביוכימאי ישראלי, חתן פרס נובל לכימיה לשנת 2004.

ה'תשכ"ח – המשחתת אח"י אילת טובעה באמצעות טילי ים-ים שנורו אליה מספינות טילים מצריות, 47 מאנשי צוותה נהרגו.

ה'תשמ"ו – מטוסי חיל האוויר תקפו את מפקדות אש"ף בתוניס.

ה'תשע"ב – נפטרה הרבנית בת שבע קנייבסקי אשת הרב חיים קנייבסקי ובת הרב יוסף שלום אלישיב

י"ח בתשרי

היום השלישי של חול המועד סוכות.

ה'תקע"א – נפטר רבי נחמן מברסלב, מייסד חסידות ברסלב.

ה'תש"ט – העיר באר-שבע נכבשת על ידי חטיבת הנגב במהלך מלחמת העצמאות.

י"ט בתשרי

היום הרביעי של חול המועד סוכות.

ה'תקנ"ח – נפטר הגר"א מווילנא.

ה'תשכ"ו – נפטר אברהם הלוי פרנקל, מתמטיקאי ישראלי.

ה'תשל"ה – נפטר זלמן שזר, הנשיא השלישי של מדינת ישראל.

ה'תשמ"ב – נפטר משה דיין, מצביא, מדינאי, מפקד בהגנה, רמטכ"ל ושר בממשלת ישראל.

כ' בתשרי

היום החמישי של חול המועד סוכות.

ה'תקפ"ט – נפטר – רבי אליעזר פאפו מחבר ה"פלא יועץ".

ה'תש"ה – הזונדרקומנדו היהודים מארגנים ניסיון-מרד במחנה ההשמדה אושוויץ-בירקנאו. הנסיון נכשל, וכל אלה שלקחו בו חלק נרצחו.

ה'תשי"ז – מתקיים "מבצע לולב" במסגרת פעולות התגמול.

ה'תשמ"ו – הפיגוע בראס בורקה, חייל מצרי יורה למוות בשבעה ישראלים במפרץ שחם בדרום סיני.

ה'תשמ"ז – תחילת השידורים הניסיוניים של ערוץ 2.

כ"א בתשרי

הושענא רבה וערב שמיני עצרת ושמחת תורה

היום השישי והאחרון בחול המועד סוכות, הושענא רבה.

ד'תתקל"ז – ירושלים הצלבנית נכנעת לצלאח א-דין.

כ"ב בתשרי

שמיני עצרת ובארץ ישראל גם שמחת תורה.

ה'תרס"ו – בפתח תקווה נוסדה מפלגת הפועל הצעיר.

ה'תרס"ח – נוסדה אגודת "בר גיורא", לימים ארגון "השומר", ארגון השמירה הראשון בארץ ישראל לשמירה על היישובים היהודיים.

ה'תשל"ד – מלחמת יום הכיפורים – מסתיים קרב החווה הסינית.

ה'תשס"ה – מכונית תופת התפוצצה במלון הילטון טאבה שבסיני, שקרס חלקית, ושתי מכוניות התפוצצו לאחר מכן בראס א-שטן.

כ"ג בתשרי

אסרו חג, בחו"ל – שמחת תורה.

סהרנה, חג של עולי כורדיסטן.

ד'תשע"ה – נפטר רבנו חנוך בן רבנו משה מקורדובה (מארבעת השבויים).

ה'תרס"ו – נוסדה ביפו הגימנסיה העברית הרצליה.

ה'תש"ו – נחנך תיאטרון הבימה.

כ"ד בתשרי

ה'רמ"ב – האינקוויזיציה הספרדית ממנה את שני האינקוויזיטורים הראשונים.

ה'תקמ"ג – נפטר רבי יעקב יוסף מפולנאה, תלמיד הבעש"ט ומאבות תנועת החסידות.

ה'תרצ"א – נולד דן פגיס, משורר ומתרגם עברי וחוקר של שירה יהודית.

ה'תש"ו – החלה לפעול תנועת המרי העברי, המשותפת להגנה, לאצ"ל וללח"י.

ה'תשמ"ט – ועדת הבחירות המרכזית פוסלת את רשימת "כך" של מאיר כהנא מהשתתפות בבחירות לכנסת.

כ"ה בתשרי

ה'תרס"ו – נוסדה ביפו הגימנסיה העברית הרצליה, הגימנסיה העברית הראשונה בעולם.

ה'תרפ"א – נתכנסה אסיפת הנבחרים הראשונה ליהודי ארץ-ישראל.

ה'תרפ"ו – הקמת המחנות העולים, תנועת נוער חלוצית ארץ-ישראלית.

ה'תש"ט – דגל ישראל הופך לדגל הרשמי של מדינת ישראל.

ה'תק"ע – נפטר רבי לוי יצחק מברדיצ'ב.

ה'ת"ר – נפטר רבי משה סופר, החת"ם סופר.

כ"ו בתשרי

ה'תרנ"ו – נולדה בבה אידלסון, חברת כנסת, ממנהיגות תנועת העבודה וממייסדות מועצת הפועלות.

ה'תש"ט – תחילת מבצע חירם, לשחרור הגליל העליון, במלחמת העצמאות.

ה'תשל"ד – מועצת הביטחון של האו"ם מאשרת את החלטה מס' 338.

כ"ז בתשרי

נפטר רבי יצחק הזקן, מחשובי בעלי התוספות

ה'תרט"ז – נולד דוד וולפסון, מנהיג ציוני, נשיאה השני של ההסתדרות הציונית העולמית

ה'תש"ד – נולד רון בן ישי, עיתונאי ישראלי

ה'תשי"ד – נפטר משה סמילנסקי, משורר ופובליציסט עברי

כ"ח בתשרי

ד'תתקמ"ח – ממלכת ירושלים הצלבנית נכנעת לצלאח א-דין

ה'תרצ"א – בריטניה מפרסמת את הספר הלבן השני

ה'תש"ז – נוסד קיבוץ עין צורים

ה'תש"ט – הושלם כיבוש הגליל במבצע חירס במלחמת העצמאות

ה'תש"י – נולד בנימין נתניהו, ראש הממשלה התשיעי של מדינת ישראל

כ"ט בתשרי

על פי המסורת נפטר שמעון הצדיק, כהן גדול בתקופת בית שני

ה'רס"ט – נפטר דון יצחק אברבנאל, מדינאי יהודי, פילוסוף, פרשן מקרא

ה'תר"א – נפטר רבי אברהם דוד מבוטשאטש, מחבר הספר אשל אברהם על השולחן ערוך

ה'תשמ"ז – מוגש דו"ח ועדת לנדוי לחקר שיטות החקירה של השב"כ, בעקבות פרשת עיזאת נאפסו

ה'תשס"ו – האו"ם מאשר את ההחלטה לפיה 27 בינואר יהיה יום הזיכרון הבינלאומי לשואה

ל' בתשרי

א' דראש חודש חשוון

יום הזיכרון לרחבעם זאבי

ה'תשט"ז – במכון ויצמן למדע מופעל ויצק, המחשב האלקטרוני הראשון
בישראל ואחד הראשונים בעולם

ה'תשס"ב – שר התיירות, רחבעם זאבי, נרצח בידי מחבלים

5.2 . סימני ראש השנה – איתמר מאיר

בראש השנה נהוג לאכול מאכלים שיש בהם, או בשמותיהם, רמז לשנה טובה. לכל דבר שאנו עושים בראש השנה ישנה משמעות מיוחדת לכל השנה, ראש השנה הוא היום שבו נחתכים החיים לכל חי ובו כותבים את גורלו של האדם למשך השנה הבאה, לכן לכל מעשה, מחשבה, או אמירה של האדם ביום זה משפיעה עליו למשך כל השנה.

מדוע אוכלים את ה'סימנים'?

בליל החג נהגו לאכול סימנים המרמזים דברים טובים עבור השנה החדשה, למשל: אוכלים תפוח בדבש כדי לרמוז שתהיה לנו שנה טובה ומתוקה. אוכלים ירק הנקרא 'כרתי' כדי להביע את רצוננו שיכרתו אויבנו ושונאינו וכל החפצים ברעתנו. כגון זה אנו אוכלים את הסלק כדי לרמוז שיסתלקו אויבנו או תמר כדי לרמז שייתמו אויבנו וכן על זה הדרך, רוביא (מוכר יותר בשם לוביא) אנו אוכלים לרמז שירבו זכויותינו, כעין זה אנו אוכלים את הרימון כדי לבקש שנהיה מלאים במצוות כרימון. המשותף ל'סימנים' הוא הרמז שאותו הם מבטאים בטעמם או בשמם. רמז לשנה טובה יותר ומתוקה יותר. רמז לשאיפה שלנו להתעלות, לתקווה שאנו נושאים לשנת שלום ונחת. רמז הבא לידי ביטוי באמירת ה'יהי רצון'

הנסמכת לאכילת כל אחד ואחד מן ה'סימנים'. כל 'יהי רצון' נפתח במלים 'יהי רצון מלפניך ה' אלוקינו ואלוקי אבותינו...' ומסתיים בהתאם לסימן הספציפי. המסובים עונים לאחר הבקשה ב'אמן'. בכל ימות השנה נוהגים לטבול את פרוסת החלה במלח, בראש השנה טובלים את החלה בדבש או בסוכר כדי לסמל שהשנה הבאה עלינו לטובה תהיה שנה טובה ומתוקה.

האם אוכלים את הסימנים בשני הלילות של ראש השנה?

לגבי אכילת הסימנים בלילה השני של ראש השנה ישנם מנהגים שונים והדבר תלוי במסורת של העדות השונות. אבל ללא ספק הלילה החשוב ביותר עבור אכילת הסימנים הוא הלילה הראשון של ראש השנה.

מהם המנהגים השונים הנהוגים בראש השנה?

נהגו לאכול פרי חדש שאפשר לברך עליו ברכת 'שהחיינו' כדי לסמל את ההתחדשות. ישנם אנשים המקפידים ללבוש בראש השנה בגדים לבנים כסמל לתהליך הסליחה וההיטהרות של יום הדין. במקומות שונים נהגו לאכול בשר שמן ודברי מתיקה במהלך סעודת החג כמובא בנבואתו של נחמיה הנביא: 'לְכוּ אֲכֹלוּ מִשְׂמְנִים וְשִׂתוּ מִמֵּתֻקִים וְשִׁלְחוּ מְנוֹת לְאֵין נֶכֶן לוֹ כִּי – קָדוֹשׁ הַיּוֹם לְאֲדֹנָינוּ, בַּמְקוֹמוֹת אַחֵרִים רוּחַ הַמְּנַהֵג לְהִימָנַע מֵאֲכִילַת דְּבָרִים חֲרִיפִים, מְרִים אוֹ חֲמוּצִים וּמִשְׁתַּדְּלִים לֵאכּוֹל בְּעִיקַר דְּבָרִים מִתּוֹקִים. בְּרֹב תְּפוּצוֹת יִשְׂרָאֵל נִהְגוּ שֶׁלֹּא לִישׁוֹן בַּיּוֹם רֵאשִׁית הַשָּׁנָה כְּדֵי שֶׁכִּבִּיכּוֹל הַמְּזַל לֹא יִישָׁן בְּמַהֲלַךְ הַשָּׁנָה וּלְהִרְבוֹת בְּאִמִּירַת תְּהִילִים וּתְחִנוּנִים. כְּמוֹ כֵן נִזְהָרוּ שֶׁלֹּא לִכְעוֹס מִחֲשַׁשׁ שֶׁהַשָּׁנָה תִּעֲמוֹד בְּסִימָן רוּגְזוֹ וּכְעַס. עַל פִּי הַקְּבֵלָה נִהְגוּ שֶׁלֹּא לְשַׁתּוֹת קֶפֶה בַּיּוֹם אֵלּוּ בְּשֶׁל צְבָעוֹ הַשְּׁחוֹר, כְּמוֹ כֵן נִהְגוּ יְהוּדֵי צִפּוֹן אֲפִרִיקָה שֶׁלֹּא לֵאכּוֹל עֲנָבִים שְׁחוֹרִים מִחֲמַת הַסְּמָלִיּוֹת הַמְּבִטָּאֵת אֶת הַהִיפֶךְ מֵהַצְּבָע הַלְּבָן הַמְּסַמֵּל הִיטְהָרוֹת, סְלִיחָה וּכְפָרָה. בִּיהָדוֹת אֵירוּפָּה הָיוּ קְהִילוֹת שֶׁנִּמְנְעוּ מֵלֵאכּוֹל אֲגוּזִים מִכִּוּוֹן שֶׁאֲגוּזֵי בְּגִימַטְרִיָּה 'חֲטָא'. יִשְׁנָן מְסוּרוֹת שׁוֹנוֹת שֶׁבֵּהֵן מְקוּבָּל לֵאכּוֹל מֵאֲכָלִים מְמוּלָּאִים, הַמְּבִטָּאִים אֶת שְׂאִיפְתָּנוּ שֶׁהַשָּׁנָה הַבֹּאֵה תִּהְיֶה מְלֵאָה בְּדְבָרִים טוֹבִים

6.1 . מבט לחיים

הזדמנות בלתי חוזרת - אבי בן אבנר

מאז ומתמיד היה ז'אן חסר מזל. קללת מזלו הרע רדפה אותו לכל מקום והוא לא הצליח להסתדר בשום מקום עבודה. לאחר שהושלך מעשרות מקומות עבודה שונים והגיע למצב נואש, החליט ז'אן שהוא חייב לנסות למצוא את המזל שלו ולראות מדוע אינו מאיר לו פנים. שמועה עלומה אמרה כי כאשר אדם יוצא לעבר היער יוכל לפגוש שם את הממונה על המזלות, אלא שהשמועה הוסיפה שאנשים שיצאו אל היער השורץ בחיות טורפות לא חזרו מעולם. לאחר שאיבד את הטעם בחייו, וכמוצא אחרון, החליט ללכת אל היער שם ציפה לברר מדוע מזלו מתנכר לו.

צמרות העצים הגבוהים נישאו אל על והפחידו אותו, הסיפורים שהסתובבו בעיר אודות הקניבלים אוכלי האדם ששכנו ביער העבות לא סייעו להרגשתו הטובה, אבל הוא החליט החלטה נחושה לצאת אל היער בכל מחיר ולמצוא את מזלו. לאחר הליכה של יומיים במעמקי היער, נשמע רשרוש מצדו של ז'אן. ליבו צנח באימה כשהבחין בקניבל גדול מימדים שעמד מולו כשבידיו קלשון. ז'אן הרגיש שחרב עליו עולמו וכי בעוד דקות ספורות הוא יהפוך לארוחה עבור שבט הקניבלים. להפתעתו הקניבל לא עשה לו דבר, הוא ניסה לתקשר בשפות שונות עם ז'אן ולאחר מספר דקות הבין ממנו ז'אן כי הקניבל הפסיק לאכול אנשים כבר

לפני שנים, משום שמזלו נטש אותו ולקח איתו את חוש הטעם. ז'אן סיפר לו כי בא לחפש את מזלו. לאחר שהבין הקניבל מדוע הגיע ז'אן ליער ביקש ממנו שאם ימצא את הממונה על המזלות ישאל אותו מדוע איבד את חוש הטעם. ז'אן המשיך בדרכו לעומק היער.

ז'אן המשיך לצעוד יום נוסף כאשר שמע לפתע קולות בכי מר. בצעדים מהירים התקרב לעבר מקור הקולות וראה צעיר לבוש בהידור היושב על אבן ובוכה בכי תמרורים. הצעיר סיפר כי הוא יורש העצר של מלך המדינה השכנה, ולאחר פטירת אביו המלך החל מרד והמורדים מחפשים אותו כדי להוציאו להורג. הוא סיפר לז'אן כי לו יכול היה לחזור לארמונו היה מגייס את תומכיו ומשליט את הסדר במדינה. כששמע מז'אן את הסיפור מדוע הגיע ליער, ביקש ממנו שכאשר ימצא את הממונה על המזלות ישאל גם עבורו מדוע מזלו מתנכר לו...

ז'אן החל להבין שאינו היחיד שמזלו אינו מאיר לו פנים, כעת הוא חיפש את הממונה על המזלות ביתר שאת כדי לברר מדוע מתנכר המזל גם ליורש העצר והמשיך אל תוך עומק היער. לאחר יום נוסף של הליכה הבחין בנצנוץ זוהר, הוא התקרב והבחין באיש יוצא דופן עטוף בגלימה מסתורית המחזיק בידיו כדור בדולח גדול. הוא התקרב עוד, האיש הבחין בו ושאל אותו לרצונו.

'אני מחפש את הממונה על המזלות' אמר ז'אן. 'אני הוא הממונה' השיב האיש בפשטות. ז'אן סיפר לו על צרותיו האישיות ועל צרותיהם של יורש העצר והקניבל האיש הביט בכדור הבדולח בריכוז ואמר: 'לצערי לצרות שלך אין פתרון, אך לבעיותיהם של יורש העצר והקניבל כדור הבדולח מראה לי פתרונות נפלאים'. האיש הסביר לז'אן את הפתרון עבורם וז'אן, מאושר על שהצליח לקבל פתרונות לחבריו, סב על עקבותיו כדי לגלות להם את מה גילה לו הממונה על המזלות.

יורש העצר עדיין ישב במקומו תוהה ומבולבל. ז'אן ניגש אליו ואמר לו כי בקרבת מקום ישנו עץ ענק שלצדו שיח קטן וקוצני. השיח הקוצני מסתיר פתח למנהרה ארוכה, שאותה חפר אביו של יורש העצר. ז'אן הציע ליורש העצר כי ילווה אותו אל פתח המנהרה והנסיך הודה בהתרגשות, כאשר הגיעו לשם הרים ז'אן את השיח ופתח המנהרה התגלה כשבצידה תיבת עץ קטנה. השניים פתחו את התיבה והסתנווירו למראה ברק היהלומים שטמן המלך לעת צרה. הנסיך הציע לז'אן את

האוצר כהוקרה על עזרתו, אבל ז'אן סירב. בטוח היה כי ברגע שייקח את תיבת היהלומים יקרוס עליו העץ והוא יקבר עם תיבת היהלומים שבידיו. הוא נפרד מהנסיך לשלום והמשיך בדרכו.

לאחר מכן הגיע ז'אן אל מקומו של הקניבל. הוא סיפר לו את קורותיו עד עתה וכיצד פתר הממונה על המזלות את צרתו של הנסיך 'גם לבעיית חוש הטעם שלך, הציע הממונה פתרון' סח לו ז'אן. 'הממונה על המזלות הציע שכדי שיחזור לך חוש הטעם, עליך לאכול איש שבטוח כי אין לו מזל, למרות שהתמזל מזלו והוא יכל להתעשר עושר רב, הוא לא חשב לרגע לנצל את ההזדמנות המופלאה שנקרו בפניו'....

הקניבל יישם את העצה שנתן לו ז'אן....

כולנו עומדים היום בראש השנה, היום שבו נקבע כל העובר עלינו במשך השנה הבאה. במשך כל החיים שלנו אנחנו חיים עם אוסף של הרגלים הטבועים בנו, ונותנים לנו את ההרגשה שבלתי אפשרי לשנות את דרכנו. בראש השנה יש לנו את האפשרות להתחיל מחדש, להתחיל השפעה חדשה לשנה הבאה. לא להאמין לאוסף הכישלונות של העבר שמתעתע בנו, אלא להאמין בכוח של ראש השנה להתחיל את הכול מחדש, לשנות את מעשינו ולזכות לשנה טובה ומבורכת.

6.2 . סיפור לשבת ראש השנה תשע"ד

דמעות של ליצן

דמעות של ליצן – איתמר מאיר

בכל האזור הכירו את פטר כליצן הכפר. גם בזמנים העצובים ביותר מצא פטר סיבה לצחוק וצחוקו היה מהדהד ומעורר את זעמם של הסובבים. ידידיו ובני משפחתו ניסו בתחילה להסביר לו את חומרת התופעה, אך משראו שהדברים נפלו על אוזניים ערלות, החליטו שלא לדבר עמו על הנושא. עם הזמן קלט פטר בני אנושים מתרחקים מחברתו, נמנעים מלבוא עמו בדברים ומנדים אותו מחברתם. כיוון שכך, הוא החליט לטפל בבעיה מהשורש והחליט ללכת אל חכם הכפר.

'באתי לבקש פתרון לבעיה שאני סובל ממנה כבר שנים רבות' אמר פטר 'בכל מעמד שבו אני משתתף, אני נאחז בפרטים שוליים הגורמים לי לפרצי צחוק עזים ואני מרגיש כי בדיחות הדעת תוקפת אותי ללא יכולת שליטה. הדבר גורם לי להתהלך כמנודה בעוד אני יכול להילחם במחלת הצחוק השולטת עליי, האם כבודו יוכל לתת לי עצה כלשהי?'

'לך לבית הקברות, אולי הרוח הנכאה ואווירת העצב השוררת שם, יועילו לגרש ממך את מחלת הצחוק ובדיחות הדעת...' פסק חכם הכפר. פטר הניד בראשו, הוא כבר הכיר את עצמו והטיל בספק את יעילות העצה. למחרת בבוקר השכים פטר

קום ומיהר אל בית הקברות. משהגיע הסתובב בן הקברים ובחן אותם בעיון, ומשגילה שבחים מגוחכים ותארים דמיוניים על המצבות פרץ בצחוק מהדהד שהזעיק למקום את שומר בית הקברות. השומר גירש אותו מן המקום בתוספת תיאור על הצפוי לו אם יחזור להפריע את מנוחת המתים.

לאחר המעשה חזר פטר בשנית אל ביתו של חכם הכפר. 'לא הועילה לי עצתך' אמר וספק כפיים 'אני צריך פתרון שיגרש ממני לחלוטין את תאוות הצחוק. האם כבודו יוכל לעזור לי בזאת?'

החכם גחן קדימה, פנה לעברו ואמר: 'בעייתך קשה ואינה ניתנת לפתרון בקלות, שוב למחרת ואראה מה אוכל לעשות...'. פטר יצא מביתו של החכם וציפה כי אכן יוכל למצוא החכם מזור למחלתו. לאחר שהתרחק פטר מן האזור, לבש החכם הזקן את מעילו ופנה לעבר ביתו של המושל. 'שלום לך אדוני החכם' חרד המושל לקראתו, 'במה זכיתי לביקורו של איש רם מעלה שכמותך?' התיישב החכם על הכיסא המפואר ואמר: 'רציתי לבקש ממך טובה קטנה, הקשורה לטקס המינוי של מפקד המשמר שיתקיים בעוד כיומיים בכיכר המרכזית של הכפר'. הוא הסביר למושל את בקשתו בפרוטרוט ולאחר שפירט את כל שלבי התוכנית, הנהן המושל בראשו בשביעות רצון והבטיח כי התכנית תבוצע על הצד הטוב ביותר.

למחרת עם שחר, התייצב פטר בביתו של החכם הזקן וציפה לשמוע את הפתרון למחלתו. 'עליך להשתתף בטקס המינוי של מפקד המשמר בעוד כיומיים, שם תימצא התרופה למחלתך...' פסק. פטר תמה לשמע הדברים, אך הנהן בחיוב והבטיח כי ישתתף בטקס המיועד.

יומיים לאחר מכן, התאספו מאות מתושבי הכפר לטקס המינוי של מפקד המשמר האזורי שמונה על ידי המושל. גם פטר הגיע בן כל התושבים וציפה בהתרגשות לראות כיצד יוכל להיפטר מהתקפות הצחוק המטרידות. הטקס החל ושורת חיילים עמדה דום, הם השיקו את נשקיהם בקצב אחיד וצעדו בראש מורם בצעדי ברווז. מראה החיילים הצועדים עורר בפטר פרץ צחוק בלתי נשלט והוא פרץ בצחוק אדיר. התושבים שעמדו מסביבו הביטו בו בכעס, כשלפתע פרצו ארבעה שוטרים לבין הנאספים וגררה את פטר החוצה בגסות. פטר נכבל באזיקים ללא

גינונים מיותרים והועלה תוך כדי הצלפות שוט לכרכרה המשטרתית 'לא עשיתי כלום' צווח פטר, אך איש לא התחשב בצעקותיו והוא נגרר אל תא המעצר.

למחרת בבוקר, נפתחה הדלת והשוטרים חמורי סבר גררו את פטר ללשכתו של המושל הנזעם 'באיזה רשות העזת לפגוע בכבודי ולצחוק בצורה חסרת פשר שכזאת?' שאל בחומרה. פטר המבוהל החל להסביר כי הוא סובל מפרצי צחוק בלתי נשלטים וכי הוא באמצע טיפול במחלת הצחוק התוקפת אותו, אך המושל לא התייחס לדבריו והורה לשוטרים להלקות אותו מאה מלקות. פטר שהבין את חומרת הדברים נפל לרגלי המושל ופרץ בבכי מר 'אנא ממך, אדוני המושל. מעולם לא חשבתי לפגוע בכבודך, רחם עליי! פניו של המושל התרככו כשלפתע נפתחה הדלת ובפתח עמד... החכם הזקן.

'אדוני החכם, הגעת בדיוק בזמן' אמר המושל 'אדם חצוף זה, פרץ בצחוק באמצע טקס מינויו של מפקד המשמר וגרם לביזיון הטקס. כעת הוא בוכה בדמעות שלישי שנרחם עליו ונפטור אותו מעונש, מה דעתך בנדון?' הזקן הביט לעברו של פטר ואמר: 'אדם המזלזל בכבוד המושל ראוי להיענש בכל חומרת הדין, איני חושב שיש להקל בעונשו'. פיו של פטר נפער בתדהמה לשמע דברי החכם, הוא היה בטוח כי החכם יבקש מן המושל לפטור אותו מעונש, אך המציאות טפחה על פניו והדמעות החלו שוב לזלוג מעיניו. 'אבל בכל זאת, הוא פרץ בבכי וביקש רחמים' אמר המושל. 'האם יש להתייחס לכך בכבוד ראש?'

'אלו דמעות של ליצן, דמעות תנין שהינם חלק מן המשחק...' השיב החכם. פטר פרץ בצעקות שבר 'שקר וכזב! הדמעות שלי הם אמיתיות לחלוטין! אני לא התכוונתי לפגוע בכבודו של המושל..!'

'נוכל לבדוק זאת...' השיב המושל, 'אנחנו נשחרר את האיש תחת אזהרה חמורה. במידה וייתפס צוחק בפומבי נדע כי הוליד אותנו שולל והוא ישלם ביוקר על מעשיו. האם אזהרה זאת מקובלת עליך?!'

'בוודאי' השיב פטר כשליבו פועם בחוזקה, המושל הנהן בראשו והשוטרים שחררו אותו מן האזיקים. פטר מיהר להימלט מן המקום במהירות, מאז נעלמה ממנו מחלת הצחוק ואפילו בדל של חיוך לא נראה על שפתיו...

בראש השנה עומדים כולנו למשפט על מעשינו, על השנה החולפת. ומצפים, מתפללים ומייחלים כי השנה הבאה תהיה שנה טובה יותר. כולנו יכולים לשנות את הדין, אם נקבל על עצמנו תשובה אמיתית מעומק הלב, נתחרט על מעשינו הרעים ונקבל על עצמינו שלא לשוב עליהם. הכול תלוי אך ורק בנו, האם החרטה שאנו מתחרטים היא מעומק הלב או התרגשות חולפת, האם הדמעות שלנו הם דמעות תנין והווידוי נעשה מן השפה ולחוץ או שהוא בא מתוכנו. אם נקבל על עצמנו קבלות טובות, אפילו קבלה טובה אחת ונעשה תשובה על מעשינו, נשפר את דרכנו ונשוב באמת ובתמים, נוכל להיכתב ולהיחתם בספרן של צדיקים – ספר החיים.

דע מה למעלה ממך:

עין רואה

ואוזן שומעת,

וכל מעשיך בספר נכתבין

אבות ב', א'

החיים הבריאים

מאכלי ראש השנה וסגולותיהם / ורד שומרוני

בערב ראש השנה נוהגים לאכול מאכלים מיוחדים, לכל מאכל מאפייין המתקשר באופן סמלי לשנה החדשה הבאה עלינו לטובה. בעדות מסוימות נוהגים שלא להעלות על שלחן החג מאכלים חמוצים, מרים וחרिפים ומצד שני מרבית באכילת מאכלים מתוקים לשם התחלת השנה החדשה ברגל ימין. במאמר זה נציין 7 מאכלים נבחרים אשר יעלו על שלחן החג במרבית עדות ישראל וכן נעמוד על סגולותיהם...

דבש

נוהגים בברכת המוציא, להטביל את החלה בדבש (במקום במלח) ו/או – טובלים פלח של תפוח בדבש ומברכים: "יהי רצון.. שתחדש עלינו שנה טובה ומתוקה". הדבש מוזכר במקורות בהקשרים רבים וחיוביים. גם שלמה המלך המליץ על אכילת דבש (משלי כ"ד 13): "אכול בני דבש כי טוב ונופת מתוק על חיכך". הדבש מכיל כ-40% סוכרים-בעיקר מסוג פרוקטוז וגלוקוז. הדבש עדיף על הסוכר הלבן למטרת המתקת משקאות ומאכלים, מאחר והדבש מתוק פי כ-400

מהסוכר, למרות זאת תכולת הקלוריות שבו פחותה משל הסוכר וכן להבדיל מהסוכר הלבן, הדבש הינו בעל ערכים תזונתיים חיוניים:

- בדבש מצויים ויטמינים מקבוצת B החשובים בעיקר לצורך מנגנוני יצירת האנרגיה ולמערכת העצבים: B, 2B, 3B, 5B, 6B, 8B, 9 B1.

- הדבש מכיל גם חומצה פולית שהיא גם כן ויטמין מקבוצת B החשובה לבניית תאי בגוף, לשכפול תאי דם אדומים, ליצירת חומצות גרעין (דנ"א) וחיונית לחילוף החומרים.

- הדבש עשיר בויטמין C המחזק את מערכת החיסון ומסייע במניעת מחלות רבות בכך שהוא משמש גם כנוגד חמצון המנטרל רדיקלים חופשיים ומתכות רעילות.

- בדבש מצויים המינרליים הבאים: זרחן, מגנזיום, מנגן, כלור, ברזל, נחושת, אשלגן, צורן, גפרית, נתרן ועוד. ככל שצבע הדבש כהה יותר כך עולה בו תכולת המינרליים.

- בדבש מצויות חומצות שונות כמו חומצה גלוקונית, חומצה פירוגלוטמית וחומצה לקטית. כמו כן, מצויים בו אנזימים כגון גלוקוז-אוכסידאז, אינוורטאז, דיאסטאז, וקאטאלאז. כל אלה מסייעים וחשובים למערכת העיכול.

- לדבש יש גם פעילות אנטי ספטית ואנטי בקטריאלית ועל כן נמצא יעיל במלחמה נגד דלקות וזיהומים.

תפוח

עפ"י הרמב"ם – אכילת תפוח אחד ביום תחולל נפלאות. התפוח עשיר בוויטמינים ובמינרלים, ביניהם ויטמין C. שפע הויטמינים והמינרלים המצויים בתפוח מסייעים בשמירה על רמות גבוהות של אנרגיה, תפקוד תקין של תאים ושרירים בגוף, וויסות לחץ הדם וקצב הלב. לתפוח סגולות נוספות במניעת עצירות, בשיפור נפח הנשימה ובשמירה על העורקים. התפוח עשיר גם בנוגדי חמצון מסוג ביופלבנואידים המסייעים במניעת מחלות ובראשן מחלת הסרטן.

קליפת התפוח עשירה בסיבים תזונתיים המסייעים בחילוף החומרים ומשמשים כמטאטא של המעיין בכך שהם סופחים אליהם רעלים ושומנים לא טובים (כולסטרול וטריגליצרידים) ומוציאים אותם מן הגוף. הקליפה עשירה במיוחד בסיב מסיס הנקרא: פקטין אשר הוכח מחקרית כמסייע בהורדת הכולסטרול בדם. הפקטין מסייע גם בייצוב רמות הסוכר בדם.

תמר

דקל התמר נחשב כסמל הניצחון והרווחה. נוהגים לאכול תמר ולאמר: "יהי רצון.. שייתמו אויבנו ושונאינו וכל מבקשי רעתנו".

כמו כל הפירות גם התמר מכיל סיבים תזונתיים, בנוסף-התמר מכיל כמות גדולה של אשלגן. האשלגן הוא בעל פוטנציאל חשמלי המשמש בוויסות כמות הנתרן בגוף למניעת התייבשות, באיזון רמות המינרלים בדם, שמירה על רמת חומציות הדם, עידוד ייצור אינסולין, שמירה על פעילות הלב, פעילות הכליות והאדרנל, פעילות השרירים ומערכת העצבים, שמירה על ערנות פיזית ונפשית (בכך שמסייע

בהמרת הסוכר בדם הנהפך לגליקוגן וחיוני להפקת אנרגיה). התמר מכיל גם מעט סידן וברזל והוא אף נמצא כמחזק את המערכת החיסונית ומקל במצבי דיכאון וחרדה. מומלץ לשלבו בתפריט כממתיק טבעי.

רימון

צבע הרימון-אדום עז, מראהו מזכיר מלך עם כתר המסמל חוכמה ויופי, הוא עשיר בגרעינים המסמלים שפע ופריזם. אוכלים מפרי הרימון ומברכים: "יהי רצון.. שירבו זכויותינו כרימון".

כבר בתקופות קודמות נודע הרימון בסגולותיו הבריאותיות. עפ"י הרמב"ם קליפת הרימון משמשת לעצירת דימומים ואילו פרי הרימון משמש לעצירת שלשול ולהקלה על בחילות וכאבי ראש שלאחר שיכרות.

הרימון עשיר בויטמין C ובאשלגן וכן מכיל ברזל וסידן. מיץ הרימון עשיר בנוגדי חמצון מסוג פולי-פנולים (בכמות הגבוהה פי כמה מיין אדום או תה ירוק) ומחקרים רבים מצביעים על קשר בין שתיית כוס מיץ רימונים ביום להאטה ומניעת התפתחות סוגי סרטן רבים. כמו כן, במחקרים שנערכו בפקולטה לרפואה של הטכניון נמצא כי אותם נוגדי חמצון המצויים ברימון נקשרים לכולסטרול הרע (LDL), מונעים את חמצונו ובכך מעכבים התפתחות של טרשת עורקים וכן מסייעים בהורדת לחץ הדם.

מחקרים נוספים מראים כי מיץ הרימון מעכב נזק בסחוסים של חולים בדלקת מפרקים ניוונית (אוסטאוארתריטיס) וההשערה היא שמיץ הרימון יכול להאט את תהליך הפגיעה במחלה זו. מיץ הרימון ידוע גם כמחזק מערכת החיסון במניעת זיהומים נגיפיים ובקטריאלים.

סלק

אוכלים מן הסלק ואומרים: "יהי רצון..שיסתלקו אויבנו, שונאינו וכל מבקשי רעתנו".

הסלק מכיל שפע ויטמינים ומינרליים ועשיר בחומצה פולית. הסלק עשיר בפיגמנט אדום כהה (בטאציאנין). זהו נוגד חמצון המסייע במניעת מחלות ובמחקרים נמצא כמגן במיוחד מפני מחלת סרטן המעי הגס. הסלק ידוע גם כמייצב לחץ דם, מחזק את העצמות, מגן על הלב ומסייע בירידה במשקל.

הדגים ביהדות מסמלים שפע ופריון. נוהגים לאכול ראש של דג ומברכים: "שנהיה לראש ולא לזנב".

הדגים הם מקור טוב לחלבונים, B12, ברזל וסידן. דגי ים צפוניים (סלמון, טונה, הרינג, מקרל, זהבון, סול וסרדינים) מכילים גם אומגה 3 – חומצת שומן חיונית שהגוף לא מייצר בעצמו וחובה לקבלה ממזון. היא נמצאת בעיקר בדגים (מהים הצפוני) ומעט במקורות צמחיים כגון, אבוקדו, פשתן ואגוזים.

האומגה 3 נחקרה רבות ונמצאה כמסייעת בהפרעות קשב וריכוז בילדים, המסת שומנים בדם (טריגליצרידים), העלאת הכולסטרול הטוב וחסר רצוי בין רמות הכולסטרול הטוב והרע וייצור הורמונים. כמו כן, אומגה 3 נמצאה כמגנה על הלב וכלי הדם.

ביהדות יין מתקשר תמיד עם שמחה "יין יישמח לבב אנוש" ואין סעודה חגיגית ללא יין. מוזגים יין לכוס ומברכים: "ברוך אתה..בורא פרי הגפן".

כבר בימי קדם ייחסו ליינ סגולות רפואיות – השתמשו בו לחיטוי פצעים, טיפול בנמקים במערכת העיכול, כחומר מרדים ומאלחש ועוד.

יין אדום (המופק מענבים סגולים) עשיר בנוגדי חמצון המסייעים במניעת מחלות כמו סרטן, לב וכלי דם. הם מעודדים זרימת דם ומונעים הצטברות של כולסטרול רע בכלי הדם. בנוסף לנוגדי החמצון, עשיר היין בויטמינים: A, B ו-C ובמינרלים: סידן, מגנזיום, אשלגן, אבץ, ברזל, יוד ועוד.

אירועים היסטוריים שקרו בשבוע הזה

8. אירועים היסטוריים שקרו בשבוע הזה לפני שנים

ג' תשרי תרל"א 28.9.1870 נולד "אברהם שפירא" זקן השומרים

אברהם שפירא, מי שכונה "זקן השומרים" נולד ברוסיה למשפחה ציונית. בן עשר עלה לישראל עם משפחתו והתיישבו בירושלים. אביו היה ממייסדי היישוב יהודיה (כיום באיזור יהוד) שמשם עברו המתיישבים לאדמות "אום-לבס" (פתח תקוה). כשגדל אברהם שפירא החל להשתתף בהגנת היישוב ואף היה שומרו האישי של הברון רוטשילד בביקורו בארץ. במהלך מלחמת העולם הראשונה נאסר בידי התורכים בחשד לשייכות למחתרת ניל"י (נצח ישראל לא ישקר).

אברהם שפירא התמנה לראש אגודת השומרים בפתח תקוה בתקופה בה רווחה התפיסה שרק יהודים יכולים לשמור על יהודים כנגד מתקפות הערבים מה שלפני מספר שנים (הסכם אוסלו) השתנתה תפיסה זו ונולדה הקונספציה אשר סברה שערבים יהרגו/יעצרו ערבים על מנת לשמור על היהודים/למנוע פגיעות ביהודים. שפירא זכה להערכה ולכבוד גם מצד ערביי הסביבה. על שמו רחוב שפירא בפתח תקוה שם נמצא ביתו שברבות הימים נתרם לעיריה על ידי ילדיו.

ד' תשרי תרל"ט 22.9.1879 נפטר הרב יהודה אלקלעי ממבשרי הציונות

הרב יהודה אלקלעי נולד בסרייבו בשנת תקנ"ח (1798) למשפחה רבנית וקיבל חינוך תורני מסורתית אצל אביו ומורים אחרים. בשנות העשרים לחייו הגיע ר' אלקלעי לעיר זמלין שבאוסטריה בה שימש כמלמד ב"חדר" ולאחר מכן כיהן כרב הקהילה. ר' אלקלעי היה נגוע "בחיידק הציונות" במשמעותה המסורתית

של המילה הוא פירסם מספר רב של מאמרים שאותם כתב בעברית והמדברים על רעיונות הגאולה ומצוות יישוב הארץ ובזכותו של העם היהודי להקים לו מדינה בארץ ישראל ואולם רעיונותיו זכו לזלזול מצד האורתודוכסיה הרבנית.

על מנת לעורר רעיון זה יצא הרב אלקלעי לשני מסעות בקהילות היהודים באירופה. בשנת 1851 יצא למסע ארוך בקהילות היהודים בבוקרשט, בווינה, בלייפציג, בברלין ובלונדון. שם, בבירת אנגליה, מצא תומכים לרעיונותיו והקים חברה ליישוב ארץ ישראל – אך היא התפרקה מיד עם צאתו מלונדון. כעבור שש שנים יצא שוב ללונדון, בתקווה להקים מחדש את החברה – אך ללא הצלחה. הוא התעודד מהקמתן של שתי חברות אחרות – חברת "כל ישראל חברים" (כי"ח) בצרפת וחברה ליישוב ארץ ישראל בגרמניה. אלקלעי פנה לראשי כי"ח בבקשה שיסייעו לו לקדם את רעיונותיו, אך לא זכה לתמיכתם.

בחודש אייר תרל"א – 1871 ביקר בארץ כדי לעמוד מקרוב על אפשרויות ההתיישבות בה. ביקור זה היה כרוך במאמץ רב – הוא היה כבר בן 73, והדרכים היו קשות ומשובשות. לאחר שהגיע ליפו, ביקר בבית הספר החקלאי "מקווה ישראל" ומשם נסע לירושלים, ובה שהה כחודשיים. נאמן לתפיסתו החליט בהיותו בן 76 לעזוב את אירופה ולהשתקע בארץ שלמען יישובה הקדיש עשרות שנים. הוא עלה לארץ והתיישב בירושלים יחד עם משפחתו. הרב אלקלעי קיים את האמרה "נאה דורש נאה מקיים" בעצם התיישבותו בארץ ישראל

להלן מתוך מאמרו של ההיסטוריון שמואל ציטרין

"הוא ציר לעצמו את הגשמת המפעל לא על-ידי מעשים קטנים, כי הלך בגדולות ותפס את המרובה. הוא הציע לייסד אגודה משותפת לבנין אניות-קיטור ומסילת-הברזל, שתקנה את ארץ-ישראל מידי השולטן, באופן שתישאר תחת שררתו העליונה על יסוד אותם התנאים והזכויות של ארצות-הבלקן בימים ההם. את הדעה הזאת הרחיב העמיק אלקלעי לפרטיה בשורה שלמה של מחברות וספרים, שהיותר מפורסמים שבהם היו בשעתם: "שמע ישראל", "שלום ירושלים", "מבשר טוב", "קבוץ גליות", "ושיבת ציון". כל הספרים האלה נכתבו בהתלהבות מרובה ובאש הדמיון המזרחי. כשנוסדה בשנת 1860 בפאריז "חברת כל ישראל חברים", ראה אלקלעי במפעל הזה את התחלת גאולת ישראל. "היום – כן כתב

אז אלקלעי "בהמגיד" – נתקיימה נבואתו של הנביא הושע: "ונקבצו בני-יהודה ובני ישראל יחדו ושמו להם ראש אחד ועלו מן הארץ", ר"ל יקבצו ישראל אגודה אחת כל ישראל חברים ושמו להם ראש אחד (נשיא) הוא המשיח בן יוסף; ר"ל, החברה הקדושה תשים עין השגחתה בענייני הקבוץ, וראשית תבואתה תהיה ישוב ארץ ישראל, כי היא תשובה כללית ותשועה והצלחה כללית"

השקפתו הלאומית של הרב אלקלעי התבססה על ההנחה כי הפתרון היחיד למצוקת היהודים הוא בעלייתם לארץ ישראל שכן רב בה שורה השכינה ורק בה "ייראה סימן טוב לכל ישראל" ההיסטוריון יעקב כ"ץ במאמרו כותב על אלקלעי "אם הכינוי "נביאים" הולם את האנשים שנאבקו כדי לעורר את התודעה הלאומית בקרב עמים מודרניים... הרי אלקלעי... ודאי צריך להימנות עמהם" כיום היו בוודאי מכנים אותו "בית יהודי – אחי" משיחי

ה' תשרי תרנ"ג 26.9.1892 תחילתה של רכבת ישראל, נחנך קו הרכבת יפו ירושלים

בשנת 1888 פרסם השלטון העותומני (התורכי) מכרז לקבלת זכויות על סלילת קו הרכבת מיפו לירושלים כחלק מתוכנית רחבה יותר לרישות כל הארץ בפסי רכבת. במכרז זכה איש עסקים ירושלמי אשר מכר את הזכויות לחברה צרפתית. התוואי שנבחר היה מיפו ללוד ורמלה דרך אפיק נחל שורק עד לירושלים היות ולא חייב השקעה גדולה. פסי הרכבת, הקטרים, הקרונות והציוד הטכני נרכשו במחיר מוזל מחברה צרפתית אחרת בראשות של פרדיננד לספס (מי שחפר את תעלת סואץ) ואשר פשטה את הרגל כשניסתה לחפור את תעלת פנמה.

סלילת קו הרכבת נמשכה שנתיים וחצי בלבד (כמעט כמו הרכבת הקלה בת-אביב!!!) וביום זה הגיע לראשונה הרכבת לירושלים את הרכבת קיבלו אישים נכבדים מבני כל העדות בארץ ובנוכחות אישים רשמיים מקושטא, בירת תורכיה, שבאו במיוחד לכבוד המאורע. רבים מאוד מבני ירושלים הגיעו לתחנת הרכבת כדי לראות בפעם הראשונה בחייהם רכבת. אגב, זמן הנסיעה של הרכבת מיפו לירושלים היה שש שעות.

ח' תשרי תש"ב 29.9.1941 הרצח בבאבי יאר

באבי יאר הוא ואדי שנמצא ליד העיר קייב שבאוקראינה. בזמן מלחמת העולם השנייה נכבשה קייב בידי הכוחות הגרמנים כשבוע לפני ראש השנה תש"ב. ארבעה ימים לפני יום הכיפורים החליטה מפקדת ה.ס.ס במקום על השמדת היהודים שבעיר כתגובה על פעילויות המחתרת הרוסית במקום וכחלק מהפתרון הסופי ליהודים. בז' בתשרי התפרסמו בחוצות העיר כרזות אשר קראו ליהודים להתייצב על מנת להעבירם למקומות יישוב אחרים. מספר רב של יהודים הגיעו לנקודת הריכוז והחלו להתקדם לעבר הואדי.

סמוך למקום נאלצו למסור את החפצים שלהם, להתפשט ולהסתדר בקבוצות של עשרה אנשים על שפת הואדי שם ירו בהם הגרמנים ועוזריהם האוקראינים בנשק אוטומטי וגופותיהם נפלו לתוך הואדי. כך במשך כיומיים נרצחו קרוב ל 32,000 (שלושים ושניים אלף!!) יהודים כשהחיילים הגרמנים מתחלפים מידי פעם ואולם מכונות היריה לא נחו לרגע. במהלך החודשים הבאים נרצחו יהודים נוספים אשר הוסגרו על ידי התושבים המקומיים גם באותה שיטה. לקראת סוף המלחמה כשהכוחות הרוסים החלו להדוף את הגרמנים החליטו הגרמנים להסתיר את הזוועה והחלו לשרוף בשיטתיות את כל הגופות. רק מספר שנים לאחר המלחמה הוקמה במקום אנדרטה לזכרם.

ח' תשרי תשס"א 7.10.2000 חטיפת החיילים בהר דב

בעת שהיו בסיוור שגרתי סמוך להר דב נחטפו שלושה מחיילי צה"ל, בני אברהם עדי אביטן ועומר סואעד על ידי אנשי החיזבאללה. אירוע חטיפה זה היה המקרה הראשון לאחר נסיגת צה"ל משטח לבנון. בתחקירים שבוצעו עלו מספר כשלים. הרכב שבו נסעו החיילים לא היה ממוגן היות רב כלי הרכב הממוגנים הועברו לגזרת יהודה ושומרון עם פרוץ האינתיפאדה השנייה. גדר המערכת באזור זה לא היתה מצוידת באמצעים אלקטרוניים

מספר שנים לאחר מכם בשנת 2006 הוקרן לציבור סרט המראה את חטיפת החיילים. (להלן מתוך כתבה שפורסמה במהדורת האינטרנט של עיתון הארץ) מהסרט עולה כי פעולת חטיפתם של שלושת חיילי צה"ל ארכה כשלוש דקות וחצי. היא החלה בהתגודדות של פעילי חיזבאללה בלבוש אזרחי ליד "שער שבעא", שדרכו בוצעה החטיפה. במסווה של משחק כדורגל הם פינו את חסימות הסלעים במקום שהיו אמורות למנוע מעבר כלי רכב אל המקום. כאשר הגיע גיפי הסיוור הצה"לי אל שטח ששוכן בתפר בין גזרות הפעילות של אוגדת הגולן ואוגדת הגליל, הופעל מוקש במשקל של כמה עשרות ק"ג. מאותו רגע חלפו כשלוש דקות וחצי עד סיום הפעולה.

מיד לאחר הפיצוץ פתחו פעילי חיזבאללה בריצה לעבר הגבול. רוב הפעילים רצו לעבר שער הכניסה. אחרים יצאו לגיבוי בצדיו. השער פוצץ והמחסום שחוסם את הכביש נפתח בקלות. הפעילים מהצד הלבנוני נכנסו לשטח ישראל בריצה קלה. "לא היו כל חילופי אש במהלך הפעולה", אמר אחד הלוחמים בראיון לסרט. הוא סיפר ששלושת החיילים הישראלים נמצאו שרועים על הקרקע. הם הובלו אל רכב המילוט והועמסו עליו, והרכב פתח במנוסה מיידית לתוך לבנון. (סוף ציטוט מאתר הארץ)

אין וודאות האם החיילים נהרגו בפיצוץ או נרצחו על ידי אנשי החיזבאללה. כשעל פיח העדויות הם נגררו מהרכב בעודם בחיים. שנה לאחר מכן, הודיע ראש אכ"א שהחיילים אינם בין החיים ועל סמך עדויות שונות קבע הרב הראשי לצה"ל תת-אלוף, הרב ישראל וייס את מותם. כשלוש שנים לאחר מכם בשנת 2004 בוצעה עסקה עם החיזבאללה שבמסגרתה הוחזרו גופות החיילים וכן אלחנן טננבאום בתמורה לשחרור 400 מחבלים פלסטיניים וכן את השיח' מוסטפא דיראני והשיח' עבד אל-כרים עובייד, אשר הוחזקו עד אותה עת כקלפי מיקוח להחזרתו של רוזן ארד. ישנם פרשנים הטוענים שחוסר התגובה ההחלטי של ממשלת ישראל לאחר מקרה החטיפה הוא שעודד את החיזבאללה להמשיך בהתגרויותיו ששיאם היה חטיפתם של שני החיילים אלדד רגב ואהוד גולדווסר שהיווה את העילה לפרוץ מלחמת לבנון השנייה

המקורות מהם לוקטו הפנינים לפרשה ומוספיה

מס'	המקור	מאת
1	שלום לעם – תורה ויהדות	דוד קליינר, יוסף רוניק, איתמר מאיר, אבי בן אבנר, אריה תומר
2	פרשת השבוע לשוטרי ישראל	דודו אלהרר, הרב אליהו מוגרבי, מני ישי, יוסי לוי
3	שבת שלום מקובי ביטר	קובי ביטר
4	בית מורשה	הרב יהודה ברנדס הרבנית מיכל טיקוצ'ינסקי
5	ניר אביעד	ניר אביעד
6	פרסומא – נקודה טובה	ר' משה רוט
7	הרב שמעון בוחניק שליט"א	הרב שמעון בוחניק
8	חמישה חומשי תורה ומפרשי המקרא	רש"י, ראב"ע, רד"ק, רס"ג, רמב"ן, חזקוני, ספורנו, רשב"ם
9	מסכת אבות	
10	אתרי יהדות באינטרנט	

תודה לכל בעלי המקורות שבזכותם יכולתי לערוך ולהפיץ פנינים אלו מהפרשה להגדיל תורה ולהאדירה .
בברכת שבת שלום ושנה טובה ומבורכת
 שמעון תורג'מן

סדרת פרסומי "גמ"ח תורג'מן"

בנושא מעגל השנה ומעגל החיים של האדם היהודי:

1. פנינים לשבת גליון שבועי בפרשת השבוע וחגים בדוא"ל למנויים.
2. ברית מילה חוברת אישית מזכרת לתינוק ולמשפחה ובה הלכות, מנהגים, תפילות, פיוטים בנושא הברית ו"ברית יצחק" כולל קריאת התיקון מחולק ל 10 קוראים.
3. פדיון בן חוברת אישית מזכרת לתינוק ולמשפחתו ובה הלכות, מנהגים, תפילות, פיוטים ופירוט הטקס בנושא הפדיון.
4. זבד הבת חוברת אישית מזכרת לתינוקת ולמשפחתה ובה הלכות, מנהגים, תפילות, פיוטים ופירוט הטקס בנושא זבד הבת.
5. חלאקה חוברת אישית מזכרת לתינוק ולמשפחתו ובה מנהגים, תפילות, ברכות, פיוטים ופירוט הטקס בנושא ה"חלאקה".
6. בר מצווה חוברת אישית מזכרת לבר המצווה ולמשפחתו ובה הלכות, מנהגים, תפילות, פיוטים ופירוט הטקס בנושא "בר מצווה".
7. בת מצווה חוברת אישית מזכרת לבת המצווה ולמשפחתה ובה הלכות, מנהגים, תפילות, פיוטים ופירוט הטקס בנושא "בת מצווה".
8. נישואין חוברת אישית ובה הדרכה לבני הזוג ובה תפילות וברכות, תוכנית לוגיסטית לאירגון החתונה כולל לוי"ז מפורט כולל הנחיות לרישום ברבנות, טיפים לבחירת האולם, הקייטרינג, התזמורת הצלם ויתר בעלי המקצוע וכן תוכנית להכנת תקציב לאירוע וניהול ההזמנות והמזמנים, מתנות ועוד. וכן טיפים שונים לניהול האירוע.
9. חנוכת בית חוברת אישית מזכרת למשפחה ובה מנהגים, הלימוד מחולק, ל-10 קוראים תפילות, ברכות, פיוטים ופירוט טקס "חנוכת הבית".
10. אזכרות: חוברת תפילה וזכרון לעילוי נשמת המנוח/ה כולל פרקי תהלים ומשניות המותאמים לשם הנפטר/ת וכן דברי זכרון, קווים לדמותו/ה ותמונתו/ה של המנוח/ה.

רחוב הגפן 22, ת"ד 1601, חשמונאים 73127
 טלפון: 08-9761519, פקס: 08-9761010
 ני"ד: 050-5333949
 דוא"ל: h-tourjy@smile.net.il

